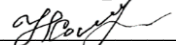

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії**

**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСИСТЕМИ
ЯПОНСЬКОЇ МОВИ В ГАЛУЗІ УРБАНІСТИКИ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми
**«Японська мова і література та переклад,
англійська мова»»,**
спеціальність – 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша-
японська
Маргарита Володимирівна ШИБАШОВА
Науковий керівник:
к. філол. н., асистент Тетяна ДИБСЬКА

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
протокол №14 від «5» червня 2024 року
завідувач кафедри
д.філол.н, доц. Наталя ІСАЄВА

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Шибашова М.В. Особливості використання лексики якуваріго (на основі матеріалів манги «Бродячі пси літератури»). – Кваліфікаційна робота освітнього рівня «бакалавр» на здобуття освітнього-кваліфікаційного рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації «Східна мова і література та переклад, західноєвропейська мова: японська та англійська». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ 2024.

Розглянуто історію та джерела виникнення терміну якуваріго як лінгвістичного стереотипу в контексті японської віртуальної мови, досліджено поділ якуваріго на мовні категорії за гендерними та соціально-рольовими атрибутами, вивчено нетипові випадки використання якуваріго та порівняно жанрові особливості використання якуваріго в манзі різних жанрів відповідно до статі.

Проаналізовано особливості використання чоловічої та жіночої гендерної мови, а також соціально-рольової лексики якуваріго персонажами на основі матеріалів манги «Бродячі пси літератури», класифіковано їх за категоріями, запропонованими лінгвістами Сатоші Кінсуї та Хіроко Ямакідо, сформовано висновки щодо особливостей та функцій якуваріго на основі попереднього аналізу.

Ключові слова: *якуваріго, лінгвістичний стереотип, мовленнєві особливості, віртуальна мова, гендерна роль, соціальна роль, класифікація персонажів, жанрові особливості, манга.*

ABSTRACT

Shybashova M. Specifics of yakuwarigo vocabulary usage (Based on the materials of manga «Bungo Stray Dogs»). – Qualification work for the bachelor’s degree in higher education in specialty 035 «Philology», specialization «Oriental Language and Literature and Translation, Western European Language: Japanese and English». – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv 2024.

The qualification work examines the history and sources of the term yakuwarigo as a linguistic stereotype in the context of Japanese virtual language, investigates the division of yakuwarigo into linguistic categories according to gender and social role attributes, studies atypical cases of yakuwarigo usage, and compares genre-specific features of yakuwarigo usage in manga of different genres according to sex.

It also analyzes the specifics of male and female gender language usage, as well as social and role vocabulary of yakuwarigo by characters based on the materials of the manga “Bungo Stray Dogs”, classifies them according to the categories proposed by linguists Satoshi Kinsui and Hiroko Yamakido, and draws conclusions about the features and functions of yakuwarigo based on the preliminary analysis.

Keywords: yakuwarigo, linguistic stereotype, speech specifics, virtual language, gender role, social role, character classification, genre features, manga.

要旨

シバシヨバ・マルハリタ. 役割語の使い方の特殊性 (漫画『文豪ストレイドッグス』の資料に基づく)。— 専門分野 035「言語学」、専門分野「東洋言語・文学・翻訳、西欧言語：日本語と英語」。— タラス・シェフチェンコ記キーウ国立大学、キーウ、2024年。

日本語のヴァーチャル言語における言語的ステレオタイプとしての「役割語」の歴史と出典を検討し、性別と社会的役割の属性に従って「役割語」を言語的カテゴリーに分類し、「役割語」の非典型的用法を研究し、性別によって異なるジャンルの漫画における「役割語」の用法のジャンル特有の特徴を比較する。

また、漫画『文豪ストレイドッグス』の資料をもとに、登場人物の男女の性差による言葉遣いや社会的・役割的語の使い方の違いを分析し、言語学者の金水敏と山木戸浩子が提唱したカテゴリーに従って分類し、前にした分析に基づいて「役割語」の特徴と機能について結論を導く。

キーワード： 役割語、言語的ステレオタイプ、発話仕様、ヴァーチャル言語、性別役割、社会的役割、キャラクター分類、ジャンル特徴、漫画。

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1. Специфіка якуваріго як лінгвістичного стереотипу японської мови... 3	
1.1. Історія зародження терміну якуваріго як віртуальної японської мови..... 3	
1.2. Типові особливості використання якуваріго 5	
1.2.1. Класифікація якуваріго та мова персонажів 5	
1.2.2. Гендерна мова як різновид якуваріго 9	
1.2.3. Соціально-рольова мова як різновид якуваріго..... 13	
1.3. Жанрові особливості використання якуваріго 17	
ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 1	20
РОЗДІЛ 2. Особливості використання якуваріго в манзі «Бродячі пси літератури»	22
2.1. Особливості мови персонажів чоловічого гендеру 22	
2.2. Особливості мови персонажів жіночого гендеру 37	
2.3. Аналіз особливостей впливу соціальної ролі на мову персонажів 42	
ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 2	52
ВИСНОВКИ	54
Список використаних джерел.....	57
Додатки	65

ВСТУП

У сьогоднішній день, де сучасна японська література та поп-культура набувають популярності, з'являється безліч нових жанрів та персонажів. Оскільки велика частина продуктів публіцистики споживається у перекладених варіантах, де певна частка мовленнєвих особливостей опускається, вплив гендерної та соціальної ролі на мову персонажів часто лишається непоміченим. Якуваріго, або гендерна та соціально-рольова мова, є малодослідженим мовним явищем, яке виступає в якості уособлення гендерних та соціально-рольових мовленнєвих особливостей, що допомагають створити комплексний образ персонажа. Дослідження особливостей використання якуваріго дозволяє систематизувати та проаналізувати мовленнєві особливості, відкриваючи нові перспективи у вивченні взаємозв'язку між мовою та гендерними і соціальними стереотипами.

Актуальність теми обумовлена тим, що дослідженість використання якуваріго в межах сучасної японської літератури, такої як манга, ранобе (лайтновела) та аніме, як в Україні, так і поза її межами, залишається досить обмеженою. Попри те, що деякі дослідження вже зосереджуються на цій проблемі, вони часто фокусуються на загальних тенденціях, не враховуючи специфіки культурного та когнітивного аспектів японськомовної публіцистики.

Оскільки вживання лексики якуваріго визначається як спосіб відображення стереотипної моделі комунікації персонажів, що є представниками певного гендеру чи соціальної ролі, з метою підкреслення їхніх унікальних рис та характеристик, усвідомлення важливості вивчення аспектів цього лінгвістичного феномену є вкрай важливим з огляду на гендерну та класову рівність, вплив на культурний контекст та формування ідентичності.

Таким чином, перераховані вище проблеми в наукових дослідженнях потребують детального вивчення та конкретизації, а також обґрунтування шляхів їх вирішень.

Мета дослідження є заповнення наукової прогалини та розкриття потенціалу обраної теми шляхом дослідження особливостей використання

лексики якуваріго на основі матеріалів манги «Бродячі пси літератури» як одного з джерел сучасної японської літератури.

Завдання дослідження. Поставлена мета обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити зміст поняття якуваріго;
- розглянути джерела зародження поняття якуваріго на тлі віртуальної японської мови;
- визначити мовні ознаки, які характеризують якуваріго;
- визначити жанрові особливості використання якуваріго;
- проаналізувати, як змінюється вживання лексики якуваріго в залежності від мовця та контексту;
- дослідити способи використання лексики якуваріго у сучасній японській літературі;
- сформулювати висновки щодо особливостей та функцій якуваріго.

Об'єктом дослідження виступає якуваріго як форма лінгвістичного стереотипу в японськомовній публіцистиці.

Предметом дослідження є специфіка використання лексики якуваріго в межах одного з видів сучасної японської літератури – манги.

Практична значимість полягає в можливості використання результатів дослідження в якості внеску в подальшу наукову роботу в межах вивчення лексики якуваріго, що сприятиме розвитку розуміння японської мови та культури.

Наукова новизна полягає в тому, що в сфері української японістики вперше буде проаналізовано особливості та тенденції використання лексики якуваріго на основі матеріалів манги «Бродячі пси літератури».

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, анотації, одного теоретичного та одного теоретико-практичного розділу, висновків до кожного із зазначених розділів, загальних висновків до роботи, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. Специфіка якуваріго як лінгвістичного стереотипу японської мови

1.1. Історія зародження терміну якуваріго як віртуальної японської мови

Термін *якуваріго*, або гендерна та соціально-рольова мова, є відносно новим та малодослідженим лінгвістичним терміном, який вперше було запроваджено японським лінгвістом та професором Осацького університету Сатоші Кінсуї в його праці «*Yakuwarigo Tankyū no Teian*» (2000), і обґрунтовано після офіційної публікації «*Virtual Nihongo: Yakuwarigo no Nazo*» (2003).

У своїй праці (2003) Сатоші Кінсуї визначив термін *якуваріго* як набір мовленнєвих особливостей (лексичні, граматичні та фонетичні характеристики), які можуть створити в нашій уяві певний образ персонажа на асоціативному рівні (вік, стать, рід занять, клас, зовнішність, характер персонажа тощо), і, навпаки, коли певний образ персонажа здатний викликати в нашій уяві певні мовленнєві особливості, які, ймовірно, притаманні цьому персонажу.

Таким чином, Сатоші Кінсуї розробив теоретичну базу *якуваріго* і дослідив походження цього лінгвістичного явища, використавши конкретні приклади, які буде розглянуто в наступному підрозділі.

У своїй презентації на 7-й Міжнародній науковій конференції «*Comicology: Probing Practical Scholarship*» (2015) Сатоші Кінсуї конкретизував термін *якуваріго* і охарактеризував його як нову галузь японської лінгвістики, що вивчає зв'язок між мовленнєвими особливостями та уособленням типів персонажів у художній літературі та поп-медіа культурі, такій як манґа, аніме тощо. У якості прикладів усталених типів персонажів у поп-медіа культурі, пов'язаних з певними мовленнєвими особливостями, автор навів літнього чоловіка, молоду панянку з порядної сім'ї та китайця. Він також зазначив, що мовленнєві особливості часто роблять ці сталі образи легко впізнаваними в японській культурі, навіть якщо в реальному житті існує вірогідність того, що люди, які є носіями цих атрибутів, не використовують характерні персонажам мовленнєві особливості.

Таким чином, нове визначення класифікувало *якуваріто* як мовний засіб, притаманний персонажам художньої літератури та поп-медіа культури.

У зв'язку з вищезазначеним, походження *якуваріто* Сатоші Кінсуї приписав до так званої віртуальної мови. У своїй праці (2003), автор зазначив, що *якуваріто* – це віртуальна мова, яка з'являється, перш за все, у художній літературі.

Проте, оскільки концепція різних мовленнєвих особливостей, характерних для різних соціальних, регіональних, гендерних тощо, середовищ, безумовно, не є новою, час та джерело виникнення *якуваріто* досі викликають дискусії та суперечки серед японістів та літературознавців.

Так, наприклад, однією з можливих причин дискусій на рахунок визначення часу та джерела виникнення терміну *якуваріто* є ймовірність того, що лексичні елементи *якуваріто* плутають з елементами *ісого*.

Визначення терміну *ісого* дав Танака Акіо у своїй праці «*Nihongo no isō to isō-sa*» (1999). Автор зазначив, що мова демонструє різні відмінності та подібності в залежності від гендеру, віку, соціального класу та професійної діяльності. Таким чином, в закритих групах, як правило, легко виникає унікальна мова, притаманна лише цій групі. З іншого боку, мовленнєві відмінності та варіації можуть бути зумовлені відмінностями в стилях і формах вираження, наприклад, письмовому та розмовному, а також прозі та поезії. Подібно до того, як мовлення має свої специфічні стилі, а письмо свої, мовленнєві варіації також можуть бути зумовлені ситуативними відмінностями. Таким чином, специфічні мовленнєві аспекти, що спостерігаються в різних соціальних групах, класах або у формах вираження називаються регістром, а відмінності – регістровими відмінностями. Тобто *ісого* – це мовний аспект, який змінюється залежно від того, яка група людей використовує мову і в яких ситуаціях.

Як зазначив Сатоші Кінсуї (2003), деякі мовні елементи можна розглядати як елементи *якуваріто*, так і елементи *ісого*. Проте, за словами автора, найважливіша та найсуттєвіша відмінність між *ісого* і *якуваріто* полягає в тому, що об'єктом досліджень *ісого* є реальна жива мова, тоді як *якуваріто* не обмежується дослідженням мовних одиниць реального вжитку, а, перш за все, досліджує мовні

елементи, що вживаються у продуктах художньої літератури та поп-медіа культури, тобто так званій віртуальній реальності. Різницю між елементами цих двох явищ визначають після завершення польових досліджень, через що на стадії дослідження й відбуваються непорозуміння.

Таким чином, можна зробити висновок, що *якуваріго* називають віртуальною мовою, тому що це мова, яка функціонує не в повсякденні, а в віртуальному просторі. Як зазначив Сатоші Кінсуї (2003), продукти публіцистики – це створені авторами світи віртуальної реальності, в яких безпосередньо й використовується гендерна та соціально-рольова мова. Задля більшої конкретики, автор також додав цитату Йошінорі Шімідзу, японського письменника-лінгвіста, з його праці «*Nihongo Hisshō Kōza*» (2003), де він зазначав, що «мова в романі – це вигадана мова, створена для використання в межах самого роману. Я би спробував писати реальною мовою, а не стилізованою, але написати реальною мовою весь роман майже неможливо» [24, с.34-36].

1.2. Типові особливості використання якуваріго

1.2.1. Класифікація якуваріго та мова персонажів

У своїй публікації Сатоші Кінсуї «*Yakuwarigo Shōjiten*» (2014) зауважив, що атрибути персонажів, на основі яких вони розмежовуються у категорії, мають бути легко впізнаваними (гендер, вік, місце проживання/національність/етнічна приналежність, соціальний клас, рід занять тощо), адже зв'язок між такими типами персонажів і їхніми мовленнєвими особливостями є природнім.

Таким чином, у своїй праці «*Gengo: Nihongo-kara mita manga, anime*» (2017) Сатоші Кінсуї запропонував поділ персонажів за мовленнєвими особливостями на наступні 6 категорій, кожна зі своїми підкатегоріями, які наводяться нижче у Таблиці 1.

Таблиця 1: Категорії якуваріго

Гендерна	<i>Отоко-котоба</i> (чоловіча мова), <i>онна-котоба</i> (жіноча мова), <i>шьоосей-котоба</i> (мова студента), <i>шьоонен-котоба</i> (мова юнака), <i>оджьоосама-котоба</i> (мова молодої панянки),
----------	--

	<i>окусама-котоба</i> (мова дружини), <i>онее-котоба</i> (мова транс-дівчат/гомосексуалістів).
Вікова	<i>Роджін-го</i> (стареча мова/мова дідусів), <i>обаасан-го</i> (мова бабусь), <i>йоджі-го</i> (дитяча мова).
Класова/фахова	<i>Хакасе-го</i> (мова професора), <i>джьоші-го</i> (мова начальника), <i>оджьоосама-котоба</i> , <i>окусама-котоба</i> , <i>осама-котоба</i> (мова короля), <i>охімесам-котоба</i> (мова принцеси), <i>якудза-котоба</i> (мова якудза), <i>янкі-го</i> (мова янкі), <i>сукербан-го</i> (мова дівчини-бунтарки), <i>гунтай-го</i> (військова мова), <i>юджьо-го</i> (мова повій в епоху Едо).
Регіональна/ етнічна	<i>Інака-котоба</i> (сільська мова), <i>осака-бен</i> (осацький діалект), <i>кансай-бен</i> (кансайський діалект), <i>кіо-котоба</i> (кіотський діалект), <i>кюшю-бен</i> (діалект Кюшю), <i>тоса-бен</i> (діалект Тоса), <i>окінава-котоба</i> (окінавська мова).
Історична	<i>Буші-котоба</i> (самурайська мова), <i>ніндзя-котоба</i> (мова ніндзя), <i>куге-котоба</i> (придворна/шляхетська мова), <i>юджьо-го</i> , <i>чонін-котоба</i> (мова торговців і ремісників), <i>осама-котоба</i> , <i>охімесам-котоба</i> .
Фантастичних істот	<i>Учуджін-го</i> (мова прибульців), <i>роботто-го</i> (мова роботів), <i>камісама-го</i> (мова богів), <i>юрей-го</i> (мова привидів), <i>добуцу-го</i> (мова тварин).

Як аргументував автор, вищезазначений поділ базується на характеристиках, які є спільними і об'єднують персонажів в межах певної категорії. Такі характеристики прийнято називати стереотипами.

Однак, щоб докладніше прослідкувати зв'язок між виділенням категорій та підкатегорій, Сатоші Кінсуї та Хіроко Ямакідо у своїй праці «Role language and character language» (2015) зазначили, що оскільки не будь-який стереотип, а саме первинний є основним для логічної побудови образу персонажа, задля розпізнавання такого стереотипу аудиторією, у мові персонажа не лише

використовуватимуться мовленнєві особливості, притаманні тій чи іншій гендерній чи соціально-рольовій групі, а й буде присутній сильний акцент на відповідні атрибути (вік, стать, рід занять, клас, зовнішність, характер), притаманні стереотипному образу конкретного типу персонажа.

Таким чином, як приклад автори навели образ селянина, який вживає в своєму мовленні мовленнєві особливості, притаманні мешканцям села, тобто *інака-котоба*, і зображується як такий, що має інші стереотипні атрибути сільської людини: неотесаний, неосвічений, довірливий тощо. Попри те, що наведений як приклад персонаж є не лише селянином, його образ засновуватиметься на первинному стереотипі.

Сатоші Кінсуї (2003) зазначив, що пояснення такого стереотипу можна знайти в соціальній психології та соціолінгвістиці. Поняття стереотип вперше було використано журналістом Вальтером Ліппманом у його праці «Public Opinion» (1922). Ліппманн виступав за використання стереотипів як важливого механізму для ефективного функціонування у переповненому інформацією повсякденному житті. Таким чином, стереотипізація була охарактеризована як явище, пов'язане з когнітивними особливостями людини, що передбачає класифікацію об'єктів за певними стереотипами відповідно до первинних характеристик.

Оскільки *якуваріто* тісно пов'язане з конструюванням соціальних ролей та ідентичностей і включає в себе мовленнєві особливості, які персонажі або люди використовують для позначення своєї соціальної ролі, гендеру, віку, роду занять тощо, це явище є своєрідним інструментом стереотипізації.

Однак, якщо обмежити розмежування груп за атрибутами, які, як Сатоші Кінсуї (2014) зазначив, мають бути легко впізнаваними і належати до соціальних чи культурних атрибутів, то остання категорія, тобто мова фантастичних істот, вважатиметься такою, що не належить ні до лексики *якуваріто*, ні до лексики реального вжитку *icoto*. Проте просто виключити категорію, яка займає велику частку лексики *якуваріто* в художній літературі та поп-медіа культурі, неможливо.

Натомість, Сатоші Кінсуї та Хіроко Ямакідо (2015) запропонували розглядати подібні феномени як *мову персонажів* в межах використання *якуваріго*.

Таким чином, було виділено наступні 4 категорії, за якими мовленнєві особливості персонажа розглядалися б як *мова персонажів*:

1. стиль мовлення, який асоціюється з певною гендерною чи соціально-рольовою групою, але не є достатньо поширеним;
2. стиль мовлення, в якому персонаж, який не належить до конкретної гендерної чи соціально-рольової групи, несподівано вживає мовленнєві особливості, які зазвичай асоціюються з тією гендерною чи соціально-рольовою групою;
3. стиль мовлення, в якому мовленнєві особливості використовуються для вираження особистості персонажа, а не стереотипу гендерної чи соціально-рольової групи, з якою вони асоціюються;
4. стиль мовлення, який не відповідає жодній гендерній чи соціально-рольової групі, але закріплений за певним персонажем через його роль у сюжеті.

Отже, окрім 6-ти категорій, що включають гендерні та соціально-рольові групи в межах яких може бути визначено використання *якуваріго*, *мова персонажів*, вважатиметься такою, що не відповідає загальноприйнятим стандартам. Таким чином, автори (2015) пропонують виділити окрему категорію для випадків, що не підпадають під опис терміну *якуваріго* і назвати її *мовою персонажів* в межах використання *якуваріго*.

Отже, аналізуючи *якуваріго*, важливо розглянути дві ключові складові: гендерну та соціально-рольову мови. Гендерна мова відображає відмінності у мовленні чоловіків та жінок тощо, формуючи та підкріплюючи гендерні ролі й стереотипи у публіцистиці. Соціально-рольова мова, в свою чергу, демонструє, як мовні засоби використовуються для вираження різних соціальних ролей, включаючи професійні, вікові, регіональні та класові відмінності.

Попри те, що *якуваріго* не використовується в реальному житті, Тешігавара Міхіко та Сатоші Кінсуї у своїй праці «Modern Japanese “Role Language” (Yakuwarigo): fictionalised orality in Japanese literature and popular culture» (2011)

дослідили, що походження рольової мови часто можна простежити з реальної розмовної мови, за винятком уявних категорій, як наприклад мова фантастичних істот. Наприклад, *роджін-го* та *хакасе-котоба* коріннями сягають західних діалектів, *аруйо-котоба* – японського суржику, яким розмовляли китайці в Йокогамі в 1800-х роках, а *тейодава-котоба* і *шьосей-котоба* вплинули на *онна-* і *отоко-котоба*.

Для початку зосередимося на гендерній мові, розглянувши її основні характеристики.

1.2.2. Гендерна мова як різновид якуваріго

На тему гендерної мови було проведено чимало досліджень. Однак гендерну мову як різновид *якуваріго* слід відрізнити від гендерної мови реального вжитку.

Варто почати з того, що використання терміну гендер у випадку гендерної мови стосується гендерних ролей, а не статі. Так, наприклад, чоловіка, який використовує жіночу мову, можуть вважати жіночним або гомосексуальним, а жінку, яка використовує чоловічу мову – транс-персоною, томбоєм тощо.

Отже, можна зробити висновок, що чоловічі мовленнєві особливості зазвичай сприймаються як грубі, вульгарні та різкі, у той час як жіночі мовленнєві особливості роблять мову більш ввічливою, м'якою та шанобливою.

Як було зазначено вище, категорія гендеру налічує в собі чимало підкатегорій, але традиційно прийнято виділяти дві: чоловічу та жіночу. Наступні ж підкатегорії базуються на основі цих двох і часто є взаємопов'язаними з іншими соціально-рольовими категоріями (вікова, класова, регіональна тощо).

Коротко охарактеризувавши чоловічу та жіночу мови, розглянемо основні мовленнєві особливості цих двох підкатегорій гендерної мови.

Японська мова дуже багата на особові займенники, більшість з яких використовується як в реальному вжитку, так і в публіцистиці. Крім того, займенники є важливим показником гендерної мови. Особові займенники, які традиційно прийнято виділяти у ній, наводяться нижче у Таблиці 2 [28].

Таблиця 2: Типи особових займенників

Українська	Японська	Число	Гендер	Використання/опис
Я	私/ <i>watashi</i> / <i>watakuushi</i> /	однина	нейтральний	частіше жінками, формальний, ввічливий
	あたし <i>/atashi</i> /	однина	жіночий	дівчатами, жінками, фемінними чоловіками, неформальний, м'який
	あたい/ <i>amai</i> /	однина	жіночий	жінками, неформальний, вульгарний
	うち <i>/uchi</i> /	однина/ множина	жіночий/ нейтральний	частіше жінками, часто в Кансайському діалекті, неформальний
	僕/ <i>boku</i> /	однина	чоловічий	юнаками, чоловіками, деякими дівчатами, неформальний, ввічливий
	俺/ <i>ore</i> /	однина	чоловічий	чоловіками, маскулінними жінками, неформальний, маскулінний, вульгарний
	俺様 <i>/ore-sama</i> /	однина	чоловічий	чоловіками, неформальний, маскулінний,
	余/ <i>yo</i> /	однина	чоловічий	чоловіками, формальний, архаїчний, світський

	<i>儂/vaai/</i>	однина	чоловічий	старими чоловіками, неформальний
	<i>拙者</i> <i>/seishya/</i>	однина	чоловічий	чоловіками самураями або ніндзя, формальний, архаїчний
	<i>我/vare/</i>	однина	чоловічий	чоловіками, формальний, старомодний
	<i>僕/yuugare/</i>	однина	чоловічий	чоловіками, формальний, архаїчний
Ти	<i>あなた</i> <i>/anata/</i> <i>あんた/анта/</i>	однина	нейтральний	іноді дружинами до чоловіків означає <i>любий</i> , формальний, ввічливий
	<i>君/ kimi/</i>	однина	чоловічий	неформальний, ввічливий
	<i>お前</i> <i>/omae/</i>	однина	чоловічий	чоловіками до молодших тощо, неформальний, іноді грубий
	<i>手前</i> <i>/temee/</i>	однина	чоловічий	чоловіками, неформальний, грубий та образливий
	<i>貴様</i> <i>/kisama/</i>	однина	чоловічий	чоловіками, неформальний, вкрай грубий та образливий

У японській мові існує набагато більше займенників однини та множини, але вище було розглянуто ті, що найчастіше фігурують в художніх творах, поп-медіа культурі тощо.

У реальному вжитку вибір займенника зазвичай зумовлено ситуацією або співрозмовником. Наприклад, у формальних ситуаціях прийнято використовувати такі нейтральні займенники як *わたくし/ваташі/ватакуші/*. Проте у художній літературі вживання займенників зумовлене, в першу чергу, атрибутами персонажа.

Таким чином, особові займенники часто стають індикаторами у класифікації персонажів не лише за гендером, але й за віком, місцем проживання, соціальним статусом, родом діяльності тощо. Однак займенники не є єдиними показниками за якими визначається приналежність персонажа до певної гендерної підкатегорії.

Наступними розглянемо закінчення, що як і займенники, здатні вказати на гендер, а іноді також на вік, місце проживання, соціальний статус тощо, які наводяться нижче у Таблиці 3 [25].

Таблиця 3: Типи закінчень

Гендер	Чоловічий	Жіночий	Нейтральний
	<i>-каі</i>	<i>-ва</i>	<i>-йо не</i>
	<i>-дзо, -дзе</i>	<i>-ва йо, -ва не, -ва йо не</i>	<i>-мон</i>
	<i>-е</i>	<i>-да ва, датта ва</i>	<i>-джся наі</i>
	<i>-йо</i>	<i>-но</i>	<i>-джсян</i>
	<i>-да йо, -да не, -да йо не</i>	<i>-но йо</i>	<i>-кана</i>
	<i>-н да</i>	<i>-но не</i>	<i>-не</i>
	<i>-н да не, н да йо, н да йо не</i>	<i>-кашіра</i>	
	<i>-ка</i>	<i>-дешьо</i>	
	<i>-ке</i>	<i>-мон не</i>	
	<i>-кана</i>	<i>-я</i>	
	<i>-дароо</i>		
	<i>-на</i>		
	<i>-ва на</i>		
	<i>-са</i>		

Отже, огляд особливостей гендерної мови показує як мовленнєві особливості відображають і формують гендерні стереотипи та ролі в художній літературі та поп-медіа культурі. Вживання певних граматичних та лексичних конструкцій, інтонацій тощо різними гендерами підкреслює важливість мови у формуванні гендерної ідентичності серед персонажів.

Таким чином, гендерна мова є ключовим аспектом у розумінні соціальної динаміки і гендерних ролей в японському віртуальному просторі. Більш детально вищезазначені особливості і їх взаємозв'язок з типами та образами персонажів буде розглянуто в РОЗДІЛІ 2.

Проте, окрім гендерних аспектів, як зазначалося раніше, *якуваріго* також відображає соціальні ролі персонажів, які визначаються не лише за гендерною ознакою, але й за професійними, віковими, регіональними, класовими та іншими соціальними характеристиками.

Таким чином, перейдемо до аналізу особливостей соціально-рольової мови та її впливу на комунікацію персонажів в різних соціальних контекстах.

1.2.3. Соціально-рольова мова як різновид якуваріго

На відміну від вищерозглянутої гендерної мови, підкатегорії соціально-рольової мови, наприклад, *самурай-котоба*, *роджін-го*, *кансай-бен* тощо, мають чіткі характеристики і належать до обмежених підкатегорій. Як зазначив Сатоші Кінсуї (2017), очікується, що тільки персонажі з цих підкатегорій повинні вживати мовленнєві особливості, притаманні їхнім підкатегоріям.

Однак, оскільки список категорій, що розробив Сатоші Кінсуї (2017) може здатися надто детальним, з урахуванням таких підкатегорій, що в сучасній літературі не зустрічаються, або зустрічаються дуже рідко, розглянемо список найбільш поширених та типових для художньої літератури та поп-медіа культури образів, що відрізняються одне від одного за професійними, віковими, регіональними, класовими та іншими характеристиками, який пропонує веб-сайт *Japanese in Anime & Manga*, які наводяться нижче у Таблиці 5 [7].

Таблиця 4: Соціально-рольова мова

Персонаж	Опис	Мовленнєві особливості
Хлопчик	Молодими хлопчиками, які хочуть пригод і прагнуть стати сильними воїнами тощо.	<p>Займенники: 僕/боку/, 君/кімі/;</p> <p>Закінчення: -н да, -да йо, -да йо не, -не, -но, -дзо, -са, -на, -каі, -кана, -мон ка, -мон на/не, -те йо, -наі йо, -джянаі ка, -дешьо;</p> <p>Приклади:</p> <p>ぼく、きみのこと好きだよ</p> <p>/Боку, кімі но кото сукі да йо/</p>
Дівчинка	Милими, енергійними школярками тощо.	<p>Займенники: あたし/аташі/, 私/ваташі/;</p> <p>Закінчення: -но, -но йо, -но ні, -ва, -ва йо, -йо, -йо не, -ші, -кана (-кашіра), -кедо, -н да кара, -мон/-датте.. мон, -джянаі/-джян, -камо, накя/-накучя/-накя даме, -чя даме;</p> <p>Приклади:</p> <p>あたし、～君がだーい好き♡</p> <p>/Аташі, кімі га дааі сукі/</p>
Бунтар	Бунтарями, бійцями, хуліганями тощо.	<p>Займенники: 俺/оре/, 手前/теме/, お前/омае/, 貴様/кісама/, あんた/анта/;</p> <p>Закінчення: -да йо, -да на, -дзо, -дзе, -ссу, -ка, -кка (йо), -де йоо, -даро, -дароога, -джян, -те яру, -ягару -нокусе ні, -шічімау, -шітенджяне;</p> <p>Приклади:</p> <p>俺あ、お前のごと愛してるぜ</p> <p>/Ораа, омае но кото айшітеру дзе/</p>

Дідусь	Старими людьми, майстрами бойових мистецтв тощо.	<p>Займенники: 僕/ваші/, じし/джісіджі/, あんた/анта/, お前/омае/;</p> <p>Закінчення: -дзо/-дзоі, ва/-ваі, -н/-ну, -на, -ноо, -роо, -ка не/-ка но, -сеі/-сейо, -сен ка/-каі, -маі, га, денаі, -джя/-джятта, -те ору/-тору, -те оре/-торе, -тешімаута;</p> <p>Приклади:</p> <p>わしはあんたに惚れとるんじや</p> <p>/Ваші ва анта ні хоретору н джя/</p>
Панянка	Дівчатами та жінками, що належать до вищих ешелонів суспільства.	<p>Займенники: 私/ваташі/ватакуші/, あなた/аната/;</p> <p>Закінчення: -десу ва/-масу ва/-детодзаімасу ва, -десу ва не/-масу ва не, -десу но/-масу но, -десу но йо/-масу но йо, -кото, -кашіра, -деванакуте, -о..те ошімаі, -о..ні нате;</p> <p>Приклади:</p> <p>私、あなたのこと愛してますわ/Ваташі, аната но кото аішітемас ва/</p>
Осака-мен	Бізнесменами, гучними та привітними торговцями з Осаки тощо.	<p>Займенники: わい/ваі/, 僕/ваші/, 自分/джібун/, お前/омае/, あんた/анта/;</p> <p>Закінчення: -ва, -на, -нен, -хен, -ян, -я/-янаі, -яно/-яна, -дессе, -шімассе, -чуунен, -теміі, -чяу, -де/-яде, -дешіяро/машіяро, -якен/янка, -сенкаі;</p> <p>Приклади:</p>

		<i>わしあんたのことすつきやで-/Ваші анта но кото суккі ядее/</i>
Дворецький	Дворецькими, покоївками або слугами в домі заможних родин.	<p>Займенники: 私/me/, ご主人様/гошюджін сама/, お嬢様/оджьоосама/, 旦那様/даннасама/, 若旦那様/вакаданнасама/, 奥様/окусама/;</p> <p>Закінчення: -десу то, -машьоо, -насару, -те ірашияру, -о-суру, -о-ні нару, о-ні атару, -о-кудасай, -о-де годзаімасу, -де годзаімасу, -те окімас ноде, -шюугодзаімасу, -насаімаші/-насаімасе;</p> <p>Приклади:</p> <p>一生、お嬢様のおそばで見守っております/Ішишьоо, оджьоосама но особа де мімамотте орімас/</p>
Самурай	Самураями, ніндзя тощо.	<p>Займенники: 拙者/сешия/, 我/варе/, お主/онуші/, 貴様/кісама/, 殿/доно/, そなた/соната/;</p> <p>Закінчення: -ну, -дзо, -ноо, -юе, -сеі/-сейо, -денаі, -масуру, -(те) ору, -(ші) ору, -(ші) осу, -сенеба, -маі/-масумаі, -те шіндзеру, -ямошіренну, -кайоона/-сайоона, -де ароо/-де годзароо, -де годзару;</p> <p>Приклади:</p> <p>拙者はそなたを愛おしく思っております/Сешия ва соната о ітоошіку омотте ору/</p>

Таким чином, було описано 8 найбільш поширених типів персонажів, що використовують соціально-рольову мову. Попри те, що мову хлопчиків та дівчат

можна класифікувати і за гендерною ознакою, їх первинним стереотипом є вік, а не гендер. Детальніше деякі з цих типів буде розглянуто в РОЗДІЛІ 2.

Отже, аналіз соціально-рольової мови показує, як мовні засоби відображають та закріплюють соціальні статуси, професійні ролі, вікові групи та інші аспекти соціальної ієрархії. Приклади, наведені у цьому підрозділі, ілюструють, як мовні форми можуть варіюватися в залежності від соціального контексту, впливаючи на сприйняття персонажів. Важливість соціально-рольової мови полягає у її здатності підтримувати соціальні структури та нормувати комунікацію в різних ситуаціях. Таким чином, розуміння цих особливостей допомагає глибше проникнути в сутність соціальних взаємодій та динаміки персонажів художньої літератури та поп-медіа культури.

1.3. Жанрові особливості використання якуваріго

Одним із важливих аспектів дослідження гендерної та соціально-рольової мови є її прояв у різних жанрах масової культури, зокрема в манзі, аніме, мас-медіа тощо. Зокрема, манга та аніме, як культурні феномени, відіграють одну з фундаментальних ролей у формуванні гендерних стереотипів та соціальних ролей. Використання мовленнєвих особливостей в цих жанрах допомагає підкреслити характерні риси персонажів, такі як соціальний статус, вік, рід занять, етнічну приналежність та гендерну ідентичність тощо.

Оскільки дана робота фокусується на особливостях використання *якуваріго* на матеріалах манги розглянемо особливості, притаманні цьому жанру.

Одним із ключових аспектів манги є її поділ на жанри відповідно до статі цільової аудиторії. Таким чином, існує манга для хлопців (*шьоонен*) та чоловіків (*сейнен*), а також для дівчат (*шьооджьо*) та жінок (*джьосей*).

Розглянемо жанр манги, що спрямований на дівочу аудиторію – *шьооджьо*.

Як зазначила Фуджімото Юкарі у своїй праці «*Watashi no ibasho wa doko ni aru no? Shōjo-manga ga utsusu kokoro no katachi*» (1998), *шьооджьо* зазвичай розглядається як манга «для дівчат, створена дівчатами».

Оскільки цільовою аудиторією такого жанру є дівчата віком від 12 до 18 років, важливо зацікавити читачів темами, що будуть для них актуальними. Таким чином, *шьооджьо* часто фокусується на дружніх, сімейних та романтичних, переважно гетеросексуальних, стосунках, де сюжет часто розв'язується навколо таких тропів як любовний трикутник, нерозділене кохання або від друзів до закоханих тощо, іноді з елементами фентезі, такими як магія, альтернативні світи та міфічні істоти тощо. Враховуючи цільову аудиторію, головною героїнею зазвичай виступає дівчина. Однак бувають винятки з протагоністами-хлопцями, особливо якщо тематика сюжету збігається з фокусом жанру *шьооджьо*.

Щодо *якуваріто*, у манзі, де типовими характеристиками головної героїні є молода, приваблива, енергійна, добра, рішуча, іноді незграбна або сором'язлива, за словами Сатоші Кінсуї (2014), ймовірно за все використовуватимуться займенники 私/*ваташі/ватакуші* або あたし/*аташі/*, закінчення *-ва, -но, -кашіра*, ввічлива та шаноблива мова, що за описом дуже нагадує характеристики *оджьоосама-котоба*, тобто мову молодого панянки. Водночас, героїні з нижчого соціального класу або героїні-правопорушниці, ймовірно, використовуватимуть займенник あたし/*атаі/*, мову домінування та переваги, що за описом схоже на *сукебан-то*, або мову дівчини-правопорушниці. Однак, як показує практика, героїні з маскулітними рисами трапляються в *шьооджьо* рідше, а ще рідше вони виступають в якості головних героїнь.

Проте, як зазначалося раніше, не всі мовленнєві особливості, що вважаються дещо індивідуальними та нетрадиційними, можна класифікувати за категоріями *якуваріто*. Сатоші Кінсуї та Хіроко Ямакідо у своїй публікації (2015) запропонували класифікувати такі випадки як *мову персонажів*. Таким чином, у випадку, якщо панянка використовуватиме *сукебан-то*, або, навпаки, дівчина-правопорушниця використовуватиме *оджьоосама-котоба*, це буде розглядатися як *мова персонажів* в межах *якуваріто*.

Якщо говорити про чоловічих персонажів в *шьооджьо*, то в якості головних героїв вони здебільшого виступатимуть в жанрі *boys-love*, який зосереджений на гомоеротичних стосунках між персонажами-чоловіками.

Так, наприклад, домінантні персонажі часто зображенні маскулініними та сильними, такими, що в мові використовують займенник *俺/о́ре/* для прояву домінантності, закінчення *-да*, *-дзо*, неформальну мову, а також наказову та заборонну форми тощо. Водночас, сабмісивні персонажі часто зображені в якості вродливих хлопців з андрогенними рисами. У мові такі персонажі здебільшого використовують займенник *僕/бо́ку/*, рідше *俺/о́ре/*, закінчення *-йо*, *-не*, рідше *-да* тощо, більш шанобливу, інколи формальну мову, а також емоційно-зabarвлені лексико-граматичні конструкції.

Однак, на диво, *онее-котоба*, або мова гомосексуалістів, не є поширеною серед головних персонажів жанру *boys-love*. Марі Клер у своїй праці «*Онеёкотобарон*» (2013) зазначила, що основними характеристиками *онее-котоба* є використання займенників *あた* *U/аташі/*, *あんた* */анта/*, а також закінчень *-ва*, *-йо* тощо. Такі персонажі часто зображуються в якості другорядних комедійних героїв, рідше в якості головних.

Таким чином, окрім візуальних атрибутів, мова в *шьооджьо* гратиме важливу роль у деталізації образу персонажа та його класифікації за підкатегоріями. Оскільки патерни в жанрі *шьооджьо* є доволі шаблонними, персонажів та їх мовленнєві особливості впізнати та проаналізувати легше ніж, наприклад, персонажів в жанрі *шьоонен*.

Розглядаючи жанр *шьоонен*, цільовою аудиторією якого є хлопці у віці від 12 до 18 років, акцент у манзі спрямований здебільшого на пригоди, дружбу та особистісне зростання головного персонажа. Від *шьооджьо* *шьоонен* вирізняється динамічним сюжетом і більш широким спектром персонажів, кожен з яких має свої мовленнєві особливості. Головним героєм зазвичай виступає хлопець, однак, як і в *шьооджьо*, існують винятки.

Щодо *якуваріто*, його використання варіюється в залежності від персонажа, де більш молоді та завзяті протагоністи використовують займенник 僕/*боку*/ та закінчення *-да*, *-йо*, *-не*, а більш дорослі та маскулінні займенник 俺/*оге*/ та закінчення *-дзо*, *-дзе*, притаманні чоловічій мові.

Водночас, мова, якою користуються жіночі персонажі в *шьоонен*, часто балансує між збереженням жіночності та передачею сили і рішучості, характерних для жанру *шьоонен*. Таким чином, переважна більшість персонажів використовує нейтральний займенник 私/*ваташі*/, більш фемінні персонажі використовують あたし/*аташі*/, а більш маскулінні 僕/*боку*/, щоб показати свою невідповідність традиційним гендерним ролям. Крім того, вони використовують типові для жіночої мови закінчення *-ва*, *-йо*, *-не*, рідше *-да*, *-дзе*, узгоджуючи своє мовлення з типовими для персонажів *шьоонен* закінченнями. Героїні жанру *шьоонен* часто ситуативно переходять від ввічливої мови до неформальної.

Манга, на основі матеріалів якої буде проаналізовано використання *якуваріто* в РОЗДІЛІ 2, однак, належить до жанру *сейнен*, цільовою аудиторією якого є молоді чоловіки у віці від 18 до 25 років. Щодо сюжету, то найбільшою відмінністю між *шьоонен* та *сейнен* є більш зрілий сюжет, з більш глибоким аналізом персонажів. Крім того, в межах використання *якуваріто* спостерігається більш різноманітні як чоловічі, так і жіночі, мовленнєві особливості.

Таким чином, розуміння різниці між цими жанрами є важливим для аналізу жанрової специфіки використання *якуваріто* в манзі, що є основним джерелом розробки практичної частини даної роботи.

ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 1

У РОЗДІЛІ 1 було розглянуто історію та джерела виникнення терміну *якуваріто* в контексті японської віртуальної мови, його класифікацію за гендерними та соціально-рольовими ознаками, а також жанрові особливості використання *якуваріто* в манзі.

У першому підрозділі було досліджено теоретичні аспекти формування *якуваріто* на основі наукових матеріалів основоположника терміну *якуваріто*, Сатоші Кінсуї. За допомогою теоретичного огляду було визначено зміст поняття *якуваріто*, розглянуто джерела зародження поняття *якуваріто* на тлі віртуальної японської мови, розглянуто альтернативні мовні засоби та теорії, застосовано порівняльний метод з метою аргументації приналежності *якуваріто* до віртуальної мови.

У другому підрозділі було розглянуто типові особливості використання *якуваріто* з поділом на категорії, а також нетипові, які представлені *мовою персонажів*. У першому субпідрозділі було надано загальну характеристику гендерній мові, класифіковано персонажів за гендерною ознакою, а також описано особливості чоловічої та жіночої мови. У другому субпідрозділі було надано загальну характеристику соціально-рольовій мові, а також класифіковано персонажів за професійними, віковими, регіональними, класовими тощо характеристиками.

У третьому підрозділі було розглянуто жанр манга як інструмент формування гендерних стереотипів та соціальних ролей. Поділивши жанр манга на жанри відповідно до статі, було охарактеризовано жанри *шьоодзььо* та *шьоонен*, описано мовленнєві характеристики персонажів цих жанрів, а також застосовано порівняльний метод з метою виокремлення жанру *сейнен*, що стане підґрунтям для аналізу особливостей використання *якуваріто* в РОЗДІЛІ 2.

РОЗДІЛ 2. Особливості використання якуваріго в манзі «Бродячі пси літератури»

2.1. Особливості мови персонажів чоловічого гендеру

«Бродячі пси літератури» (з яп. 文豪ストレイドッグス) – серія манги, що випускається в *сейнен*-журналі «Young Ace» з 2012 року, написана Асагірі Кафкою і проілюстрована Харукава Санго. Дана серія манги охоплює різноманітні жанри, притаманні жанру *сейнен*, а саме: екшн, містику, надприродне, а також елементи комедії, драми, психологізму тощо.

Манга «Бродячі пси літератури» розповідає про Ацуші Накаджіму, молодого хлопця з надприродними здібностями, який доєднався до Озброєного детективного агентства, що складається з людей-есперів, які розкривають небезпечні справи, з якими не може впоратися поліція. У центрі сюжету лежать конфлікти з антагоністами історії Портовою мафією, а також іншими злочинними організаціями, поєднуючи у собі не лише екшн, містику та надприродне, а й японську та світову літературу, оскільки багато персонажів натхненні відомими авторами та їхніми творами.

Оскільки ця серія манги належить до жанру, цільовою аудиторією якого є чоловіки віком від 18 до 25 років, більша частина персонажів також належить до чоловічої статі. Згідно з веб-сайтом «Bungo Stray Dogs Wiki», на даний момент у всесвіті «Бродячих псів літератури» налічується 109 персонажів чоловічої статі, враховуючи як головних, так і другорядних персонажів. Важливо зазначити, що не всі чоловічі персонажі використовують яскраво виражені елементи *якуваріго* через обмежений екранний час або незначну роль у сюжеті. Однак деякі з них виступають характерними маркерами чоловічої гендерно маркованої мови.

Першими розглянемо деяких членів Озброєного детективного агентства, тобто основних чоловічих персонажів даної серії манги.

1. Ацуші Накаджіма.

18-річний юнак, середнього зросту і невеликої статури, добросердий і, водночас, рішучий, готовий йти на безстрашні вчинки, щоб захистити інших,

навіть ціною власного життя. Ацуші володіє здатністю *Звір під місячним сяйвом*, яка дозволяє йому перетворюватися на могутнього білого тигра. Його є прототипом японський письменник Ацуші Накаджіма (1909-1942). Оскільки він молодий, худорлявий та сором'язливий, його мова має відповідні особливості, які наводяться у Таблиці 5.

Таблиця 5: Особливості гендерно маркованої мови Ацуші Накаджіми (див. дод. А)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>僕/боку/</i>	Неформальний, чоловічий, надає мові юнацький, ввічливий відтінок (з використанням допоміжного дієслова <i>десу</i>)	<i>僕はこれで失礼します</i> <i>/Боку ва коре де шіцуреі шімас./</i>
	<i>あんた/анта/</i>	Формальний, нейтральний	<i>あんたは川に流されてて、大丈夫？</i> <i>/Анта кава ні нагасаретете, даідзьообу?/</i>
	<i>お前/омае/</i>	Неформальний, чоловічий, грубий, оскільки використовується лише до ворогів	<i>お前も見ただろう！/Омае мо міта дароо!/</i>
Закінчення	<i>-だ/-десу/-масу, -だ/-</i>	З молодшими – неформальна мова	<i>嫌ですよ！</i> <i>/Я десу йо!/</i>

		використання молодими чоловіками	<i>джісацу шійоо то шіте іта но да./</i>
	<i>君/кімі/</i>	Неформальний, чоловічий	<i>君では私を殺せない /Кімі де ва ваташі о коросенаі./</i>
Закінчення	<i>-да, -да йо, - да не, -каі, - даі, -но, -но да, -но ка, - кана, -дароо - са</i>	Закінчення <i>-каі, - даі, -не</i> пом'якшують мову, додаючи відтінок, водночас, грайливості та дружньої настанови по відношенню до молодших колег	<i>君とは気が合いそうだね /Кімі то ва кі та аісоо да не./</i>
Інше	Наказова та заборонна форми	По відношенню до нижчих за статусом або віком, ворогів	<i>今ある力でみちを探せ /Іма ару чікара де мічі о сатасе./</i>

3. Кунікіда Доппо.

22-річний чоловік, високий та міцний, принциповий і дисциплінований, який твердо вірить у справедливість. Кунікіда краще за інших вміє справлятися зі складними ситуаціями, однак він може діяти необдуманно, коли нервує або зазнає надмірного стресу. В агентстві є чимось на кшталт заступника директора. Здатність Кунікіди *Самотній поет* дозволяє йому матеріалізувати об'єкти, записані в його блокноті, за умови, що вони не більші за сам блокнот. Його прототипом є японський письменник Кунікіда Доппо (1871-1908). Його дисциплінованість, дратівливість та мужність відображається особливостях його мовлення, які наводяться нижче у Таблиці 7.

Таблиця 7: Особливості гендерно маркованої мови Кунікіді Доппо (див. дод. Б)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	俺/ <i>ore</i> /	Неформальний, чоловічий, маскулінний	花袋、俺だ /Катай, <i>ore da.</i> /
	お前/ <i>omae</i> /	Неформальний, чоловічий, маскулінний	お前はどれだけ俺の計画を見せば/ <i>Omae wa dore dake ore no keikaku o midaseba.</i> /
	貴様/ <i>kisama</i> /	Неформальний, чоловічий, маскулінний, дуже грубий	貴様も今日から探偵社が /Кісама мо кьоо кара тантеіша га/
Закінчення	-да, -да на, -дзо, -дзе, -дароо, -но ка	Всі закінчення додають мові маскулінності	早く仕事に戻るぞ! /Хаяку шігото ні модору дзо!/ !
Інше	Наказова та заборонна форми	По відношенню до нижчих за статусом або віком, ворогів	その話はやめろ/ <i>Соно ханаши ва ямеро.</i> /

4. Танідзакі Джюн'їчіро.

18-річний юнак, середнього зросту і звичайної статури, спокійний, дещо сором'язливий, доброзичливий, врівноважений, якщо його молодшій сестрі Наомі нічого не загрожує. Здатність Танідзакі *Дрібний сніг* дозволяє йому створювати ілюзії в просторі. Його прототипом є японський письменник

Інше	Наказова та заборонна форми	У бою або з ворогами	打ってみろよ /Утте міройоо./
------	-----------------------------	----------------------	---------------------------

5. Рампо Едогава.

26-річний чоловік, середнього зросту і невеликої статури, розумний і кмітливий, але, водночас, зухвалий і по-дитячому безтурботний. Незважаючи на свою геніальність, він може бути легковажним, покладаючись на колег у практичних питаннях. Зважаючи на особливості свого характеру, він зверхньо дивиться на всіх. Однак його дедуктивні навички мають вирішальне значення, тому колеги його поважають. Його прототипом є японський письменник Едогава Рампо (1894-1965). Його геніальність, зухвалість та несерйозність серйозно впливають на його мовленнєві особливості, що наводяться нижче у Таблиці 9.

Таблиця 9: Особливості гендерно маркованої мови Едогави Рампо

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	僕/боку/	Неформальний, чоловічий, надає мові юнацький відтінок	仲間が僕を無敵だと思 っているから/Накама та боку о мутекі да то омотте іру кара./
	君/кімі/	Неформальний, чоловічий	犯人は君だ /Ханнін ва кімі да./
Закінчення	-да, -да йо, - йо, -йо не, - не, -но, -каі, -даі, -дароо, -джя наі, - са, -на	Закінчення -каі, -не, -джя наі, -яя додають мові зухвалості, адже використовуються незалежно від віку та статусу співрозмовника	一目で見抜けなくてどう するんだい?/Хітоме де мінукенакуте доо суру н даі?/

Інше	Наказова та заборонна форми	Робить мову дещо інфантильною та грубою	自分の目で見ろ /Джібун но ме де міро./
	Сміх, вигуки		やれやれ /Яре яре./

Таким чином, опишемо кожного персонажа окремо, класифікувавши їх за підкатегоріями чоловічої гендерно маркованої мови.

Ацуші Накаджіма використовує юнацький займенник *僕/боку/* і ввічливе допоміжне дієслово *десу*, що відповідає його характеру сором'язливого і дещо боязкого юнака, який прагне всім догодити аби уникнути конфліктів, а його мовленнєві особливості відображають його повагу до інших і бажання бути прийнятим іншими. Водночас, використання маскулінних закінчень та імперативної форми в окремих випадках свідчить про комплексність та двосторонність його образу. Згідно з підкатегоріями Сатоші Кінсуї (2017), його мова цілком може бути класифікована як *шьоонен-котоба*, тобто мова юнака.

Мова Дадзая Осаму ж може здатися дещо ексцентричною, особливо, у випадку підняття ним важких тем без зміни мовленнєвих особливостей або без урахування обставин та атрибутів співрозмовника. Це відображає його непередбачувану і таємничу особистість, а також намагання приховати свої справжні емоції та наміри. Однак його мовленнєві особливості, такі як використання займенника *俺/ваташі/* та закінчень *-каі, -даі* тощо, у спілкуванні з підлеглими робить його надійним наставником в їхніх очах. Його мову дещо важко класифікувати за підкатегоріями, які пропонує Сатоші Кінсуї (2017), але, враховуючи мовленнєві аспекти та його провідну позицію, пропонуємо називати її мовою *лідера/наставника*.

Кунікіда Доппо використовує дещо сувору мову, яка відповідає його дисциплінованій, ідеалістичній особистості і маскулінному образу. Крім того,

використання типових маскулінних мовленнєвих особливостей, таких як займенники *俺/ore/*, *お前/omae/* і навіть *貴様/kisama/*, а також закінчень *-дзо*, *-дзе*, окрім зовнішнього вигляду, підкреслює його нервовість, нетерпимість і деколи ворожість. Однак він не є типовим бандитом, адже його мова відображає його прихильність до порядку і високі вимоги до себе та інших, через що від нього часто можна почути імперативну форму. Згідно з підкатегоріями Сатоші Кінсуї (2017), його мову можна віднести до *отоко-котоба*, тобто чоловічої маскулінної мови.

Танідзакі Джюн'їчіро використовує юнацький займенник *僕/boку/* та ввічливе допоміжне дієслово *десу*, що відображає його м'яку поведінку і вдумливий підхід до взаємодії, а також невисоку позицію в соціальній ієрархії агентства і молодий вік. Однак, якщо щось становить загрозу його молодшій сестрі Наомі або агентству, його мова стає більш маскулінною та грубою, як і у випадку з Ацуші Накаджімою. Згідно з підкатегоріями Сатоші Кінсуї (2017), його мова може бути класифікована як *шьоонен-котоба*, тобто мова юнака.

Едогава Рампо дуже впевнений, ексцентричний і дещо інфантильний, незважаючи на свій геніальний інтелект, через що його мова є неформальною і часто прямою, що відповідає його впевненій і безтурботній особистості. Однак використання ним закінчень *-каі*, *-даі* тощо, по відношенню до молодших колег робить його мову не зухвалою, як при зверненні до незнайомців чи вищих за статусом або віком персонажів, а м'якою та пестливою, як і у випадку з Дадзаєм Осаму. Проте на відміну від вищезгаданих персонажів, його мову важко класифікувати за підкатегоріями, що пропонує Сатоші Кінсуї (2017), але її цілком можна віднести до *мови персонажів*, що виділяють Сатоші Кінсуї і Хіроко Ямакідо (2015), а саме до стилю мовлення, який не відповідає жодній гендерній чи соціально-рольової групі, але закріплений за певним персонажем через його роль у сюжеті, бо попри наявність гендерно маркованої мови, що відповідає стандартам мови *лідера/наставника*, інші особистісні та мовні атрибути, що

передаються на граматично-лексичному рівні, не відповідають стереотипному образу *лідера/наставника*.

Наступними розглянемо деяких членів організації Портова Мафія.

1. Морі Огай.

40-річний чоловік, середнього зросту і середньої статури, високоповажний очільник Портової Мафії. Його часто можна побачити в лікарському халаті, що свідчить про наявність медичної освіти. Його холодний і стратегічний розум робить його майстерним очільником мафіозної організації. Його здатність *Vita Sexuális* дозволяє йому контролювати Еліс, схожу на ляльку дівчинку, яка виконує його накази. Його прототипом є японський письменник Морі Огай (1862-1922). Вік, керівна позиція та особливості характеру яскраво відображаються на його мовленнєвих особливостях, які наводяться нижче у Таблиці 10.

Таблиця 10: Особливості гендерно маркованої мови Морі Огая

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>私/vataaši/</i>	Формальний, нейтральний, типовий для використання чоловіками середнього віку	<i>そうだよ、先代は私が殺した</i> /Соо да йо, сендаі ва ватааші та корошіта./
	<i>君/кімі/</i>	Неформальний, чоловічий	<i>立原くん、ポートマフィアで ある君に任務を命じる</i> /Тачіхара кун, поото мафіа де ару кімі ні нінму о меіджіру./
Закінчення	<i>-да, -да не, -да йо, -каі, -</i>	Закінчення <i>-каі, -даі, -не</i> пом'якшують мову, додаючи відтінок	<i>大丈夫だったかい</i> /Дайдзьобу датта каі./

	貴様/ <i>kisama</i> /	Неформальний, чоловічий, маскулінний, дуже грубий	なぜ"貴様なのだ"！？ /Надзе кісама на но да!?!/
Закінчення	-да, -да на, -но да, -дзо, -дзе, -на, -ка,	Всі закінчення додають мові маскулінності та грубості	人命は皆、平等だ /Джінмеі ва мінна, бьоодоо да./
Інше	Наказова та заборонна форми	Оскільки використовується незалежно від контексту, робить мову грубою	口を出すな！ /Кучі о дасу на!/ /Оману. Дата, шітатаванеба шіну./
	Застаріла форма заперечення <i>ну</i> та обов'язку <i>неба</i>	Використовується не часто і додає мові офіційного та старомодного тону	思わぬ。だが従わねば死 ぬ /Оману. Дата, шітатаванеба шіну./

3. Тачіхара Мічідзо.

19-річний юнак, середнього зросту і звичайної статури, на перший погляд зарозумілий, імпульсивний, необдуманий, який більш ніж готовий вирішувати проблеми за допомогою грубої сили. Однак комплексності його особистості додає подвійна приналежність до двох супротивних організацій, Портової Мафії і Мисливських Псів, що він ретельно приховує. Його здатність *Спогад посеред зими* дозволяє йому контролювати металеві предмети. Його прототипом є японський письменник Тачіхара Мічідзо (1914-1939). Його дволикість найбільше впливає на його мовленнєві особливості, які наводяться нижче у Таблиці 12.

Таблиця 12: Особливості гендерно маркованої мови Тачіхари Мічідзо (див. дод. Г)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>俺/ore/</i>	Неформальний, чоловічий, маскулінний	<i>俺はポートマフィアに向いていると思うか?</i> <i>/Ore wa पोото мафіа ні муітеру то омоу ка?/</i>
	<i>あなた/анта/</i>	Формальний, нейтральний	<i>あなたの命令が!</i> <i>/Анта но меіреі та! /</i>
	<i>手前/темее/</i>	Неформальний, чоловічий, дуже грубий	<i>手前!/Темее! /</i>
Закінчення	<i>-да/-десу/-масу, -да/-десу/-масу йо, -дзо, -дзе, -ка, -на, -не, -мон</i>	Формальна мова десу в образі поліцейського, неформальна да – в образі мафії	<i>何してますか、鐵腸さん? /Нані шітемаска Теччьо сан?/</i> <i>最悪だ!/Саіаку да! /</i>
Інше	Наказова та заборонна форми	У бою або з ворогами	<i>殺せ!/Коросе! /</i>

Таким чином, підсумуємо особливості кожного персонажа окремо, класифікувавши їх за підкатегоріями чоловічої гендерно маркованої мови.

Морі Огай звертається до себе займенником *私/wataushi/*, що є гендерно нейтральним і, водночас, формальним. Це відображає особливості не лише його віку, а й високої позиції в соціальній ієрархії Портової Мафії. Крім того, використання ним закінчень *-каі, -даі* характеризує його як надійного та високоповажного лідера. Його мову, як і мову Дадзая Осаму, дещо важко

класифікувати за підкатегоріями, які пропонує Сатоші Кінсуї (2017), але, враховуючи мовленнєві аспекти та його керівну позицію, таку мову пропонується називати мовою *лідера/наставника*.

Мова Акутагави Рюноске, безперечно, унікальна. Так, наприклад, за використання ним займенника *僕/яцугаре/*, що до епохи Мейджі (1868-1912) був скромним еквівалентом сучасного *僕/боку/*, він отримав прізвисько *Яцугаре-кун*.

Таким чином, займенник *貴様/кісама/* не завжди вживається з метою образити співрозмовника, адже у феодальні часи він не мав образливого підтексту і використовувався для неформального звертання до людей, нижчих за рангом. Оскільки його мовленнєві особливості базуються на ролі та історії персонажа, а не на гендерному чи соціальному стереотипі, таку мову не можна класифікувати за підкатегоріями, запропонованими Сатоші Кінсуї (2017). Натомість, його мову можна розглядати як *мову персонажа*, що виділяють Сатоші Кінсуї і Хіроко Ямакідо (2015), а саме як стиль мовлення, який не відповідає жодній гендерній чи соціально-рольовій групі, але закріплений за певним персонажем через його роль у сюжеті.

Тачіхара Мічідзо зазвичай використовує неформальну мову *да*, типові чоловічі займенники *俺/оре/* та *手前/темее/*, а також типові маскулінні закінчення *-дзо*, *-дзе*, *-ка* тощо, що, згідно з Сатоші Кінсуї (2017), може стати приводом для класифікації його мови як *отоко-котоба*, тобто чоловічої мови. Використання ним допоміжного дієслова *десу* є, ймовірно, додатковим атрибутом.

Наступними розглянемо одного з членів організації Мисливські Пси.

1. Течьо Суехіро.

Один з членів Мисливських Псів, високого зросту і міцної статури, вік якого невідомий. Він відомий своєю дисциплінованою поведінкою та потужною витримкою. Крім того, він дуже вправно володіє катаною, що відображає його відданість самурайському кодексу, якого він дотримується. Попри те, що його вік невідомий, він доволі молодий. Його здібність *Цвітіння засніженої сливи*

підсилює його майстерність володіння мечем. Він є прототипом японського письменника Течьо Суехіро (1849-1896). Його мовленнєві особливості, які наводяться нижче у Таблиці 13, часто вважаються класичними для персонажів чоловічої статі.

Таблиця 13: Особливості гендерно маркованої мови Течьо Суехіро (див. дод. Г)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	俺/ <i>ore</i> /	Неформальний, чоловічий, маскулінний	俺は鐵腸だ / <i>Ore wa Tetchyo da.</i> /
	お前/ <i>omae</i> /	Неформальний, чоловічий, маскулінний	お前の仲間はまだ助からん / <i>Omae no nakama wa moo tасукаран.</i> /
Закінчення	- <i>да</i> , - <i>да на</i> , - <i>да йо</i> , - <i>на</i> , - <i>ка</i> , - <i>дзо</i> , - <i>дзе</i> , - <i>дароо</i>	Всі закінчення додають мові маскулінності	蟻の観察だ / <i>Ari no kansaцу da.</i> /
Інше	Наказова та заборонна форми	По відношенню до нижчих за статусом або віком персонажів, ворогів	殺せ/ <i>Korосе.</i> /

Течьо Суехіро ж використовує типові маскулінні займенники 俺/*ore*/ та お前/*omae*/, а також ряд маскулінних закінчень, що, згідно з підкатегоріями Сатоші Кінсуї (2017), може стати приводом для класифікації його мови як *отоко-котоба*, тобто чоловічої мови.

Таким чином, можна дійти до висновку, що всі вищенаведені персонажі демонструють яскраво виражені індивідуальності та послуговуються різними типами чоловічої гендерно маркованої мови, що допомагає класифікувати їх як за більш типовими підкатегоріями, так і за менш типовими підкатегоріями.

Таке розмаїття характерів і видів чоловічої мови не є рідкістю для жанру *сейнен*, який зазвичай має на меті створити складних, багатогранних персонажів. Крім того, йому притаманна зміна мовленнєвих особливостей персонажів залежно від обставин та співрозмовника, що вносить відтінок реалістичності у використання *якуваріто* та мови персонажів.

Отже, перейдемо до аналізу мовленнєвих особливостей жіночої гендерно маркованої мови, зумовлені певними гендерними стереотипами та соціальними позиціями персонажів манги.

2.2. Особливості мови персонажів жіночого гендеру

Жіночі персонажі, як і чоловічі, в жанрі *сейнен* досить часто зображені комплексними, тим самим відображаючи широкий спектр тем і стилів, які охоплює жанр *сейнен*. Манга «Бродячі пси літератури» не є виключенням, адже жіночі персонажі детально прописані і добре інтегровані в сюжет манги. Згідно з веб-сайтом «Bungo Stray Dogs Wiki», на даний момент у всесвіті «Бродячих псів літератури» налічується 36 персонажів жіночої статі, враховуючи як головних, так і другорядних персонажів.

Першими розглянемо деяких членів Озброєного детективного агентства, тобто основних жіночих персонажів даної серії манги.

1. Йосано Акіко.

25-річна жінка, середнього зросту і тендітної статури, відома своїми феміністичними поглядами, яка завжди готова поставити на місце тих, хто її дискримінує через стать. У професійному плані вона дуже серйозна та компетентна. Однак до колег вона завжди демонструє турботливе ставлення. Її здатність *Не вмирай* дозволяє їй зцілити будь-яку рану, але лише тоді, коли пацієнт перебуває на межі життя і смерті. Вона є прототипом японської

письменниці Йосано Акіко (1878-1942). Оскільки вона феміністка з високою позицією в агентстві, її мова має характерні особливості, які наводяться нижче у Таблиці 14.

Таблиця 14: Особливості гендерно маркованої мови Йосано Акіко (див. дод. В)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>あたし/atashi/</i>	Неформальний, жіночий, фемінний	<i>あたしは医者だよ、工口おやし</i> <i>/Аташі ва ішы да йо, еро ояджі./</i>
	<i>あんた/anta/</i>	Формальний, нейтральний, ввічливий	<i>あんたがアホだからさ！ / Анта та ахо да кара са! /</i>
Закінчення	<i>-да, -да не, -не, -да йо, -йо, -даі, -каі, -на, -са</i>	Чоловічі закінчення <i>-да, -да йо, -да не, -каі, -даі, -на, -са</i> уособлюють феміністичні ідеї та відкидають суспільні очікування про жінок	<i>どうしたんだい？ /Доо шіта н даі? /</i>
Інше	Характерний вигук <i>оя оя</i>	Синонімічний за значенням до <i>ара ара</i> вигук	<i>おやおや、何賭ける？ / Оя оя, нані какеру? /</i>

2. Танідзакі Наомі.

Молодша сестра Танідзакі Джюн'їчіро, середнього зросту і тендітної статури, вік якої невідомий. Наомі не є членом Озброєного детективного агентства, а лише

підпрацьовує там, і не володіє жодними здібностями, як інші персонажі, однак вона відома своєю хоробрістю і готовністю допомогти організації. Вона носить характерну шкільну форму, що може свідчити про те, що вона школярка. Крім того, вона дуже яскрава, голосна та енергійна. Вона не є прототипом якогось письменника(-ці), а її ім'я походить від імені головної героїні роману Танідзакі Джюн'їчіро «Кохання дурня» (1925). Її мовленнєві особливості уособлюють її молоду та жіночну особистість, що наводиться нижче у Таблиці 15.

Таблиця 15: Особливості гендерно маркованої мови Танідзакі Наомі

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
	<i>ナオミ/Наомі/</i>	Використовується замість займенника першої особи	<i>ナオミあれ大好き</i> <i>/Наомі аре даісукі./</i>
	Ім'я співрозмовника	Формальний, нейтральний, ввічливий	<i>春さん、早く準備してく</i> <i>ださい！/Хару сан</i> <i>хаяку джюнбі шіте</i> <i>кудасай!/?</i>
Закінчення	<i>-десу/-масу, -</i> <i>десу/-масу ва, -</i> <i>десу/-масу не, -</i> <i>десу/-масу но, -</i> <i>не, -кашіра, -</i> <i>моно</i>	Всі закінчення додають м'якості, фемінності та формальності	<i>よろしく願いいたします</i> <i>わ</i> <i>/Йорошіку</i> <i>онетаішімас ва./</i>
Інше	Шаноблива мова <i>keigo</i>	Використання <i>keigo</i> надає відтінок м'якості, ввічливості та формальності	<i>どうしてお分かりに？</i> <i>/Доошіте о вакарі</i> <i>ні?/?</i>

Таким чином, підсумуємо особливості жіночих персонажів окремо, класифікувавши їх за підкатегоріями жіночої гендерно маркованої мови.

Мовленнєві особливості Йосано Акіко уособлюють, водночас, її жіночу природу і боротьбу проти традиційних соціальних норм по відношенню до жінок. Вона використовує займенник *あは* *U/amaui*, щоб підкреслити свою приналежність до жіночого гендеру, що є дуже важливим для жінок-феміністок. Однак використання нею маскулінних закінчень свідчить про те, що вона сильна особистість, яка прагне довести свою професійну компетентність та підкреслити свій авторитет. Таке поєднання кидає виклик традиційним гендерним нормам, що не є дуже типовим для персонажів в манзі. Її мовленнєві особливості важко класифікувати за підкатегоріями, які виділяє Сатоші Кінсуї (2017), однак ми пропонуємо віднести їх до мови *наставника/лідера* жіночого гендеру.

Танідзакі Наомі є типовим уособленням японської школярки в манзі не лише через наявність шкільної форми, а й через мовленнєві особливості. Її мову пропонується розглядати як гендерну, а не соціально-рольову, бо її рід діяльності, тобто школярка, не грає провідної ролі в сюжеті. Так, наприклад, Наомі не використовує ні займенник першої особи однини, ні займенник другої особи однини, що додає трохи інфантильності та дівочості її образу. Крім того, шаноблива мова *keigo*, надає її мові м'якості та формальності. Її мову цілком можна охарактеризувати як *шьодзьоо-котоба*, або як мову дівчинки, яку, як підкатегорію, виділяє веб-сайт *Japanese in Anime & Manga*.

Наступною розглянемо одну з членів організації Портова Мафія.

1. Хігучі Ічійо.

Підлегла Акутагави Рюноске, невисокого зросту і тендітної статури, молода жінка, чий вік невідомий. Вона характеризується непохитною відданістю та рішучістю і, насамперед, бажанням довести свою цінність у лавах мафії. Вона дуже компетентна, але часто дає волю своїм емоціям, в особливості у моменти страждань через її нерозділене кохання до Акутагави Рюноске. Вона має невідому здатність, яку не використовує, але оскільки вона дуже добре володіє вогнепальною зброєю, у цьому часто немає потреби. Її прототипом є японська

письменниця Хігучі Ічійо (1872-1896). Враховуючи її позицію в соціальній ієрархії мафії, а також чутливу натуру, її мова має характерні мовленнєві особливості, які наводяться нижче у Таблиці 16.

Таблиця 16: Особливості гендерно маркованої мови Хігучі Ічійо

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>私/ваташі/</i>	Формальний, нейтральний, типовий для жінок	<i>でも何もしないなんて、私には無理です</i> <i>/Демо нані мо шінаі нанте, ваташі ні ва мурі десу./</i>
	<i>あなた/аната/</i>	Формальний, нейтральний, ввічливий	<i>私の目的はあなた方です</i> <i>/Ваташі но мокутекі ва аната тата десу./</i>
Закінчення	<i>-десу/-масу, -десу/-масу не, -десу/масу йо, -десу/масу ва, -йо, -не, -но, -дешьо</i>	Оскільки використовується допоміжне дієслово <i>десу</i> , закінчення додають формальності	<i>ここで死んで頂きます</i> <i>/Коко де шінде ітадакімасу./</i>
Інше	Шаноблива мова <i>keigo</i>	Використання <i>keigo</i> надає відтінок м'якості, ввічливості та формальності	<i>ご自宅までお送り致しませうか?</i> <i>/Го джітаку маде о окурі іташімашьоока?/</i>

	Наказова форма <i>насаі</i>	Типовий для жіночої мови, м'який спосіб в'ддання наказу	ちよつと「お姉さん」で呼んでみなさ し/Чьотто «онее сан» те йонде мінасаі./
--	--------------------------------	--	--

Хігучі Ічійо використовує нейтральні, але притаманні жінкам, формально-ввічливі займенники 私/*vataaui*/ та あなた/*аната*/, що є характерним як для її роботи, так і для її гендеру. Крім того, вона використовує шанобливу мову *кеіто*, що притаманне жіночій гендерно маркованій мові. Безумовно, у середовищі, в якому домінують чоловіки, деякі її мовленнєві особливості поєднують як жіночі, так і чоловічі риси, що простежується у закінченнях *-йо*, *-не* тощо. Однак, оскільки така мова є нейтральною, а отже доречною для професійного середовища, це не надає їй вагомих маскулінних рис. Згідно з підкатегоріями, які виділяє Сатоші Кінсуї (2017), її мову можна класифікувати як *онна-котоба*, тобто жіночу мову, яка, однак, більше наближена до реальної жіночої мови ніж до художньої.

Таким чином, можна прийти до висновку, що вищенаведені жіночі персонажі демонструють широкий спектр гендерно зумовлених мовленнєвих особливостей, які відображають їхні особисті характеристики та суспільні норми, якими вони керуються. Оскільки жіночі персонажі є меншиною як в манзі «Бродячі пси літератури», так і в жанрі *сейнен* загалом, даний аналіз обмежився всього трьома персонажами жіночого гендеру.

Отже, перейдемо до аналізу соціально-рольових мовленнєвих особливостей персонажів різного гендеру, зумовлені певними соціальними ролями та чинниками.

2.3. Аналіз особливостей впливу соціальної ролі на мову персонажів

Соціальна роль, як і гендерна, є невід'ємною складовою образу персонажа, який аналогічно до попередніх категорій, будується на яскраво-виражених стереотипах. Оскільки соціальна та гендерна ролі завжди поєднуються, є

необхідність визначитися з первинним стереотипом. Соціальний стереотип є домінантним у випадках, коли основною у побудові образу персонажа є соціальна роль, якою цей персонаж керується.

Таким чином, розглянемо ряд персонажів різної статі, віку, походження тощо, образ яких, в першу чергу, будується на соціальному стереотипі.

Першими розглянемо персонажів Портової Мафії.

1. Накахара Чуя.

22-річний чоловік, невеликого зросту і доволі міцної статури, відомий своєю дуже агресивною та войовничою натурою. Він займає одну з керівних позицій в Портової Мафії і готовий піти на все, щоб захистити свою організацію. Однак, крім маскулінної, в нього є м'яка сторона, за яку його люблять його підлеглі. Його здатність *Заплямований смуток* дозволяє йому маніпулювати гравітацією. Його прототипом є японський письменник Накахара Чуя (1907-1937). Оскільки в підлітковому віці він вже був бунтарем, а після став членом мафіозної організації, його мовленнєві особливості мають агресивний та пихатий відтінок, що наводиться нижче у Таблиці 17.

Таблиця 17: Особливості соціально-рольової мови Накахара Чуї (див. дод. В)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>俺/ore/</i>	Неформальний, чоловічий, маскулінний	<i>俺の帽子、趣味悪くねえよな？/Оре но боши, шюмі варуку нее йо на?/</i>
	<i>手前/temee/</i>	Неформальний, чоловічий, дуже грубий	<i>次は手前だからな？ /Цугі ва темее да кара на?/</i>

Закінчення	- <i>да</i> , - <i>н да йо</i> , - <i>да то</i> , - <i>мон ка</i> , - <i>на</i> , - <i>дзо</i> , - <i>дзе</i> , - <i>ка</i> , - <i>дароо</i>	Всі закінчення додають мові яскраво- виражений відтінок маскулінності та грубості	<i>首領の指示で拾いに来 てやったぜ!</i> / <i>Босу но шіджі де хіроі ні кіте ятта дзе!</i>
Інше	Наказова та заборонна форми	Оскільки використовується незалежно від контексту, робить мову дуже грубою	<i>やってみろよ!</i> / <i>Ятте міро йо!</i>
	Грамматика - <i>те ягару</i>	Додає мові яскраво- виражений відтінок роздратованості та грубості, що дорівнює використанню ненормативної лексики	<i>何やっがる! ?</i> / <i>Нані яттетару! ?/</i>
	Ненормативна лексика	Додає мові яскраво- виражений відтінок грубості	<i>馬鹿やっんな、探偵 社!</i> / <i>Бака яттен на, таншеішія!</i>

2. Одзакі Койо.

26-річна жінка, досить високого зросту та тендітної статури, відома своїм характерним традиційним японським вбранням, кімоно, а також іншими аксесуарами, притаманними японській культурі. Вона займає одну з керуючих позицій в Портовій Мафії. Її здатність *Золотий демон*, дозволяє їй керувати великою золотою катаною. Її прототипом є японський письменник Одзакі Койо (1868-1903). Попри те, що рід її діяльності до приєднання до організації не зазначений в манзі, можна зробити припущення щодо її соціальної ролі,

спираючись на її особистісні атрибути та мовленнєві особливості, які наводяться нижче у Таблиці 18.

Таблиця 18: Особливості соціально-рольової мови Одзакі Койо

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>わっち/ваччі/</i>	Неформальний, жіночий, фемінний. Використовувався повіями в період Едо (1603-1868)	<i>なぜわっちに判るか？</i> <i>/Надзе ваччі ні вакарука?/</i>
	<i>そなた/соната/</i>	Формальний, ввічливий, архаїчний	<i>そなたの気持ち、分からぬでもない</i> <i>/Соната но кімочі, вакарану демо наі./</i>
Закінчення	<i>-джя, -я, -но, -йо, -де но, -ка, -кашіра</i>	Закінчення <i>-я, -джя є</i> характерними для кіотського діалекту	<i>冗談じゃ</i> <i>/Джьоодан джя./</i>
Інше	Застаріла форма заперечення <i>ну</i>	Додають мові офіційного та старомодного тону	<i>そうは思わぬかえ</i> <i>/Соо ва омовану кае./</i>

Таким чином, підсумуємо особливості персонажів окремо, класифікувавши їх за підкатегоріями соціально-рольової мови.

Накахара Чуя використовує дуже грубу та маскулінну мову, а саме чоловічі маскулінні, у деякій мірі грубі, займенники *俺/ore/* та *手前/temee/*, а також маскулінні закінчення, що додають мові агресивності. Крім того, він постійно використовує імперативну форму і ненормативні лексичні одиниці тощо. Оскільки з підліткових років він був учасником підліткового бандитського групування Вівці, відтоді його мова набула яскравих мовленнєвих характеристик так званих японських бандитів – янкі. Оскільки його мовленнєві особливості не зазнали помітних змін, згідно з підкатегоріями, що виділяє Сатоші Кінсуї (2017), є підстави класифікувати його мову як *янкі-го*, тобто мову янкі, а не, наприклад, *якудза-котоба*, адже він не використовує сленг якудза, а лише певні мовленнєві характеристики, притаманні цій соціальній групі. Якщо розглядати його рід діяльності в рамках сюжету, то Портова Мафія не є якудза, а кримінальною організацією з надприродними здібностями, тож жоден з її членів не використовує мову, притаманну класичним якудза.

Мова Одзакі Койо є унікальною та дуже виразною з-поміж інших персонажів, адже вона використовує архаїчні займенники *わっち/wacchi/* та *そなた/sonata/*, деякі закінчення, притаманні кіотському діалекту, а також застарілу форму заперечення *ну*. Оскільки у манзі не описано її походження, немає підтвердження тому, чи є вищезазначені закінчення показником місця її народження. Однак архаїчні мовленнєві елементи можна пов'язати з її зовнішнім виглядом, а саме золотими прикрасами для волосся кандзаші, багат шаровим кімоно, зав'язаним у пишній бант спереду поясом обі, а також яскравим макіяжем і довгими нафарбованими нігтями. Такі атрибути були притаманні ойран, повіям вищого класу XVIII століття. Найвищим рангом ойран були таю, які не займалися проституцією, а навчалися традиційним мистецтвам та жили і працювали в Кіото. Отже, використання закінчень кіотського діалекту і притаманного ойран займенника можна пояснити вищезазначеним історичним фактом. Попри вищезазначене, класифікувати мову Одзакі Койо як *кіо-котоба*, тобто кіотський діалект, або *юдзььо-го*, тобто мову повій в епоху Едо, не буде

доречним, адже цих характеристик недостатньо аби пов'язати мову персонажа з мовленнєвими особливостями, притаманними цим соціальним групам. Натомість, її мову пропонується розглядати як *мову персонажа*, що виділяють Сатоші Кінсуї і Хіроко Ямакідо (2015), а саме як стиль мовлення, в якому мовленнєві особливості використовуються для вираження особистості персонажа, а не стереотипу гендерної чи соціально-рольової групи, з якою вони асоціюються.

Наступними розглянемо членів організації Смерть Небожителів.

1. Фукучі Очі.

45-річний, сивий, високого зросту і міцної статури, лідер підрозділу Мисливські Пси. У якості лідеру Мисливських Псів він зображений як загартований у боях військовий ветеран, який прагне викоринити усе зло зі світу. Однак він, водночас, є лідером злочинної організації Смерть Небожителів. Його здібність *Дзеркальний лев* дозволяє йому покращувати свої фізичні здібності та озброєність. Він є прототипом японського письменника Фукучі Очі (1841-1906). Його вік, керівна посада та, насамперед, досвід здійснюють найбільший вплив на його мовленнєві особливості, які наводяться нижче у Таблиці 19.

Таблиця 19: Особливості соціально-рольової мови Фукучі Очі (див. дод. А)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>俺/washi/</i>	Неформальний, чоловічий, використовується чоловіками старшого віку	<i>だが俺はそんなに待てぬ/Да та ваші ва сонна ні матену../</i>
	<i>君/ kimi/</i>	Неформальний, чоловічий	<i>やはり君と俺は似た者同士だ/Яхарі кімі то</i>

			<i>ваші ва ніта</i> <i>монодооші да./</i>
Закінчення	<i>-да, -на, -ка, -</i> <i>дзо, -дзе</i>	Всі закінчення додають мові маскулінності	<i>そう来ると思ったぞ</i> <i>/Соо куру то</i> <i>омотта дзо./</i>
Інше	Наказова та заборонна форми	Використовується до підлеглих	<i>僕の首を落とせ/Vashi</i> <i>но кубі о отосе./</i>
	Застаріла форма заперечення <i>ну</i>	Використовується чоловіками старшого віку	<i>では済まぬことをしたな</i> <i>/Де ва суману кото</i> <i>о шіта на./</i>
	Форма тривалого часу <i>ору</i>	Використовується чоловіками старшого віку	<i>だが手は足りておる</i> <i>/Да та те ва таріте</i> <i>ору./</i>

1. Брем Стокер.

Один із членів Смерті Небожителів, вампір, чий вік та зріст невідомі, адже він має лише верхню частину тіла. На його сутність вказують такі фізичні атрибути як бліда шкіра, довге сріблясте волосся, загострені вуха трикутної форми, ікла, а також характерний для вампірів готичний одяг. Він має небагато знань щодо особливостей сучасного світу, адже більшість часу проводить у своїй труні. Його здатність *Вампіризм*, дозволяє йому перетворити будь-кого на вампіра через укуси. Його прототипом є ірландський письменник Брем Стокер (1847-1912). Оскільки він є старинною міфічною істотою, його мова має характерні особливості, які наводяться нижче у Таблиці 20.

Таблиця 20: Особливості соціально-рольової мови Брема Стокера (див. дод. Г)

	Мовленнєва	Опис	Приклад
--	------------	------	---------

	особливість		
Займенники	余/ <i>yo</i> /	Формальний, чоловічий, архаїчний, світський. Використовувався у XVIII ст.	余は寝る/ <i>Yo wa neru.</i> /
	そなた/ <i>sonata</i> /	Формальний, ввічливий, архаїчний	そなたの騎士だ / <i>Sonata no kishi da.</i> /
Закінчення	- <i>да, -ка, -дзо, -на, -деароо</i>	Всі закінчення додають мові маскулінності	不可能だ/ <i>Фуканоо да</i> /
Інше	Застаріла форма заперечення <i>ну</i>	Використовується старинними міфічними істотами	彼の血は吸わぬ / <i>Kare no chi wa suvanu.</i> /
	Форма тривалого часу <i>ору</i>	Використовується старинними міфічними істотами	聖剣に奪われておる / <i>Seiken ni ubavarete oru.</i> /

Таким чином, підсумуємо особливості персонажів окремо, класифікувавши їх за підкатегоріями соціально-рольової мови.

Фукучі Очі використовує мовленнєві особливості, притаманні чоловікам старшого віку, а саме займенник *農*/*vaii*/ та лексико-граматичні одиниці, притаманні чоловікам цієї вікової категорії. Використання маскулінних закінчень, а також імперативної форми, є свідченням наявності військового минулого та високої позиції. Згідно з підкатегоріями Сатоші Кінсуї (2017), його мова може бути класифікована як *роджін-го*, або стареча мова/мова дідусів.

Брем Стокер використовує архаїчні займенники *余/yo/* та *そなた/sonata/*, а також застарілу граматику, що свідчить про його давнє походження та міфічну сутність. Оскільки весь його образ побудований як на фізичних, так і на мовленнєвих стереотипах про вампірів, його мову можна віднести до мови категорії фантастичних істот, які виділяє Сатоші Кінсуї (2017). Попри те, що Сатоші Кінсуї (2017) не виділяє мову вампірів як окрему підкатегорію, переважна більшість міфічних та давніх істот є носіями спільних мовленнєвих атрибутів.

Зрештою, розглянемо одну з персонажів, яка не належить до жодної організації, але відіграє важливу роль як в сюжеті, так і в уособленні впливу соціальної ролі на мовленнєві особливості персонажа.

1. Ая Кода.

10-річна дівчинка, яка випадковим чином потрапляє в світ надприродних здібностей і прагне допомогти Озброєному детективному агентству попри все. Вона зображена як енергійна, голосна, смілива, дотепна і дуже вперта. Її прототипом є японська письменниця Ая Кода (1904-1990). Попри те, що її життєва історія до потрапляння у надприродне середовище описана в манзі не дуже детально, можна зробити висновок про її походження з мовленнєвих особливостей, які наводяться нижче у Таблиці 21.

Таблиця 21: Особливості соціально-рольової мови Ая Кода (див. дод. Г)

	Мовленнєва особливість	Опис	Приклад
Займенники	<i>うち/uchi/</i>	Неформальний, жіночий. Використовується в кансайському діалекті	<i>なんでウチはこんな馬鹿を/</i> <i>Hande uchi wa konna baka o../</i>
	<i>あなた/anta/</i>	Формальний, нейтральний, ввічливий	<i>あなた、あの怖い刀のオッサンの仲間とちやう</i>

			ん ?/Анта, ано коваі катана но оссан но накама то чяун?/
Закінчення	-н, -то н, -хен, - на, -йо, -но, -я, -но ні, -не га, -янен, якен, -янее, -нан, - яро, - мон	Всі закінчення є характерними для кансайського діалекту	鍛えとんねん! /Kīmae to n nen!/
Інше	Діалектна лексика	Використовується жителями регіону Кансай	これではあかん? /Kore de wa akan?/

Ая Кода використовує характерні для мешканців Кансаю мовленнєві особливості, такі як займенник *うち/uchi* і діалектні закінчення та лексичні одиниці. Крім того, вона зображена як голосна, енергійна та вперта, що також є стереотипними уявленнями про мешканців регіону Кансай. Згідно з підкатегоріями, які виділяє Сатоші Кінсуї (2017), її мову можна класифікувати як *кансай-бен*, тобто кансайський діалект.

Отже, як показав аналіз, у даній манзі аспекти соціально-рольової мови проявляються особливо яскраво. Персонажі демонструють багатство мовних варіацій, що відповідають їхнім соціальним ролям та статусам, створюючи багатогранні образи та глибокі міжособистісні взаємодії. Використання соціально-рольової мови в цьому контексті допомагає читачам краще зрозуміти та оцінити взаємозв'язки між соціальними ролями персонажів у всесвіті даної манги та мовленнєвими особливостями, які вони використовують.

Таким чином, аналіз гендерної та соціально-рольової мови персонажів манги «Бродячі пси літератури» показав, що функціонал лексики *якуваріто*, насамперед, полягає в більш детальному та комплексному зображенні персонажа

через його мовленнєві та особистісні атрибути, побудовані на первинних стереотипах образів таких персонажів.

ВИСНОВОК до РОЗДІЛУ 2

У РОЗДІЛІ 2 було проаналізовано особливості використання лексики *якуваріто* на основі матеріалів манги «Бродячі пси літератури», а саме особливості мови персонажів чоловічого та жіночого гендерів, а також особливості впливу соціальної ролі на мову персонажів всередині манги.

У першому та другому підрозділах було проаналізовано особливості використання гендерно маркованої лексики 9-ти чоловічих та 3-х жіночих персонажів. Для цього персонажів було розподілено на групи за сюжетною лінією. Таким чином, було визначено мовленнєві особливості кожного персонажа, включаючи такі особливості як займенники, закінчення, а також лексико-граматичні одиниці гендерно маркованої мови персонажа. Завдяки даному аналізу, вдалося класифікувати персонажів чоловічого та жіночого гендеру за підкатегоріями, які було запропоновано Сатоші Кінсуї (2017). Крім того, було виявлено особливі випадки використання гендерно маркованої мови, які вдалося класифікувати за іншою категорією мовленнєвих особливостей персонажів, запропонованою Сатоші Кінсуї і Хіроко Ямакідо (2015), як *мову персонажів*. Зрештою, було зроблено висновки щодо використання чоловічої та жіночої мови в манзі жанру *сейнен* «Бродячі пси літератури».

У третьому підрозділі було проаналізовано особливості впливу соціальної ролі на мовленнєві особливості персонажів на основі 5-ти персонажів різної статі, віку, походження та професійної діяльності. Для цього, як зазначалося вище, персонажів було розподілено на групи за сюжетною лінією. Таким чином, було визначено мовленнєві особливості кожного персонажа, а саме займенники, закінчення, а також лексико-граматичні одиниці соціально-рольової мови персонажа. Завдяки даному аналізу, персонажів вдалося класифікувати за підкатегоріями, запропонованими Сатоші Кінсуї (2017). Крім того, було виявлено особливі випадки використання мовленнєвих особливостей, які було визначено

як мову персонажів (2015). Зрештою, було зроблено висновки щодо впливу соціальної ролі на мову персонажів, а також зазначено важливість використання лексики *якуваріго* в манзі для цілісності розуміння образу персонажів.

Таким чином, вдалося дослідити способи використання лексики *якуваріго* у сучасній японській літературі, проаналізувати, як змінюється вживання лексики *якуваріго* в залежності від мовця та контексту, а також сформулювати висновки щодо особливостей та функцій *якуваріго* жанрі манга.

ВИСНОВКИ

Дана робота мала на меті огляд специфіки *якуваріто* як лінгвістичного стереотипу японської мови та аналізі особливостей використання лексики *якуваріто*, виконаного на основі матеріалів манги «Бродячі пси літератури».

У першому підрозділі РОЗДІЛУ 1 було досліджено, що поняття *якуваріто* було запроваджено японським лінгвістом та професором Осацького університету Сатоші Кінсуї та охарактеризовано як нову галузь японської лінгвістики, що вивчає зв'язок між мовленнєвими особливостями та уособленням типів персонажів у художній літературі та поп-медіа культурі. Спираючись на одну з праць Сатоші Кінсуї (2003), у якості джерела формування *якуваріто* було обрано продукти художньої літератури та поп-медіа культури. Крім того, було розглянуто елемент наукового дискурсу щодо класифікації лексичних одиниць в якості *якуваріто*. Як наслідок, було розглянуто ще одне лінгвістичне явище японської мови – *ісого*, яке було охарактеризовано Танакою Акіо (1999). Зрештою, завдяки порівняльному методу було диференційовано поняття *якуваріто* та *ісого* і аргументовано приналежність *якуваріто* до віртуальної мови.

У другому підрозділі РОЗДІЛУ 1 було визначено мовні ознаки, які характеризують *якуваріто*. Таким чином *якуваріто* було розподілено на дві основні групи: гендерну та соціально-рольову. Далі було розглянуто 6-ть категорій *якуваріто*, запропоновані Сатоші Кінсуї (2017), а саме: гендерну, вікову, класову/фахову, регіональну/етнічну, історичну та фантастичних істот (див. таб. 1), які було розмежовано на основі характеристик, які є спільними для персонажів в межах однієї категорії, тобто на основі первинних стереотипів. Крім того, було виділено особливі випадки використання *якуваріто*, які Сатоші Кінсуї і Хіроко Ямакідо (2015) класифікували як *мову персонажів*. Таким чином, ними було виділено наступні 4 категорії:

1. стиль мовлення, який асоціюється з певною гендерною чи соціально-рольовою групою, але не є достатньо поширеним;
2. стиль мовлення, в якому персонаж, який не належить до конкретної гендерної чи соціально-рольової групи, несподівано вживає мовленнєві

особливості, які зазвичай асоціюються з тією гендерною чи соціально-рольовою групою;

3. стиль мовлення, в якому мовленнєві особливості використовуються для вираження особистості персонажа, а не стереотипу гендерної чи соціально-рольової групи, з якою вони асоціюються;
4. стиль мовлення, який не відповідає жодній гендерній чи соціально-рольової групі, але закріплений за певним персонажем через його роль у сюжеті.

Зрештою, було розглянуто елементи мовленнєвих особливостей *якуваріто*, а саме займенники та закінчення (див. таб. 2 та 3), а також приклади їх вживання 8-ма різними гендерними та соціально-рольовими групами (див. таб. 5).

У третьому підрозділі РОЗДІЛУ 1 було розмежовано жанр манга для подальшого аналізу на жанри відповідно до статі, а саме *шьоонен*, *сейнен*, *шьооджьо* та *джьосей*. Таким чином, було проаналізовано жанри *шьоонен* та *шьооджьо* з метою визначення типових гендерних та соціально-рольових особливостей мови персонажів в межах даних жанрів. Крім того, було застосовано порівняльний метод з метою виокремлення жанру *сейнен*, до якого належить манга «Бродячі пси літератури», що є підґрунтям для аналізу лексики *якуваріто* в даній роботі.

У першому, другому та третьому підрозділах РОЗДІЛУ 2 було проаналізовано, як змінюється вживання лексики *якуваріто* в залежності від мовця та контексту на основі мови персонажів манги «Бродячі пси літератури», а також досліджено способи використання лексики *якуваріто* у манзі «Бродячі пси літератури» як одного з видів сучасної японської літератури.

Таким чином, шляхом аналізу мовленнєвих особливостей, у першому підрозділі РОЗДІЛУ 2 вдалося класифікувати 7-х персонажів чоловічого гендеру за підкатегоріями *якуваріто*. Крім того, було виявлено 2 особливі випадки, за якими мовленнєві особливості персонажів було класифіковано як *мову персонажів*. Отже, серед чоловічих персонажів було виявлено 3 випадки використання *отоко-котоба*, або класичної чоловічої мови, персонажами

Кунікідою Доппо, Тачіхарою Мічідзо та Теччю Суехіро; 2 випадки використання *шьоонен-котоба*, або мови юнака, персонажами Ацуші Накаджімою та Танідзакі Джюн'їчіро; 2 випадки використання мови *лідера/наставника* персонажами Дадзаєм Осаму та Морі Огаєм; 2 випадки використання *мови персонажів* персонажами Едогавою Рампо та Акутагавою Рюноске.

У другому підрозділі РОЗДІЛУ 2 вдалося класифікувати 2-х персонажів жіночого гендеру за підкатегоріями *якуваріто*. Крім того, було виявлено 1 особливий випадок, за якими мовленнєві особливості персонажа було класифіковано як *мову персонажів*. Отже, серед жіночих персонажів було виявлено 1 випадок використання *шьоджьоо-котоба*, або мову дівчинки, персонажем Танідзакі Наомі; 1 випадок використання *онна-котоба*, або класичної жіночої мови, персонажем Хігучі Ічійо; 1 випадок використання *мови персонажів* персонажем Йосано Акіко.

У третьому підрозділі РОЗДІЛУ 2 вдалося класифікувати 4-х персонажів різних соціальних ролей за підкатегоріями *якуваріто*. Крім того, було виявлено 1 особливий випадок, за якими мовленнєві особливості персонажа було класифіковано як *мову персонажів*. Отже, серед персонажів було виявлено 1 випадок використання *янкі-го*, або мову янкі, персонажем Накахара Чуєю; 1 випадок використання *роджін-го*, або старечої мова/мови дідусів, персонажем Фукучі Очі; 1 випадок використання мови фантастичних істот персонажем Бремом Стокером; 1 випадок використання *кансай-бен*, або кансайського діалекту, персонажем Ая Кода; 1 випадок використання *мови персонажів* персонажем Одзакі Койо.

Зрештою, завдяки аналізу гендерної та соціально-рольової мови персонажів манги «Бродячі пси літератури», було сформульовано висновки щодо особливостей та функцій *якуваріто*, що, насамперед, полягає в більш комплексному зображенні персонажів та їх деталізації шляхом використання мовленнєвих та особистісних атрибутів.

Список використаних джерел

1. Bungo Stray Dogs Wiki: List of Characters [Електронний ресурс] // – Режим доступу: https://bungostraydogs.fandom.com/wiki/List_of_Characters (дата звернення: 23.05.2024)
2. Daniel E. Josephy-Hernández. (2017c). Reflections on the Subtitling and Dubbing of Anime: The Translation of Gender in Perfect Blue, a Film by Kon Satoshi. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hdl.handle.net/10393/36596> (дата звернення 25.05.2024)
3. Fujimoto, Yukari. (1998). *Watashi no ibasho wa doko ni aru no? : shōjo manga ga utsusu kokoro no katachi* / Fujimoto Yukari. Tōkyō : Gakuyō Shobō.
4. Gęszczak, Wojciech. (2021). Stratification of Yakuwarigo as Character Stylization Patterns. *Silva Iaponicarum*. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/353607105_Stratification_of_Yakuwarigo_as_Character_Stylization_Patterns (дата звернення 20.05.2024)
5. Heerink, Dorien. (2018). Yakuwarigo Lost in Translation: A Foreignising Approach to Translating Yakuwarigo. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hdl.handle.net/1887/63751> (дата звернення 25.05.2024)
6. Hiramoto, Mie. (2013). Hey, you're a girl?: Gendered expressions in the popular anime, *Cowboy Bebop*. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/286438559_Hey_you're_a_girl_Gendered_expressions_in_the_popular_anime_Cowboy_Bebop (дата звернення 25.05.2024)
7. Japanese in Anime & Manga [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://anime-manga.jp/en/> (дата звернення: 20.05.2024)
8. Japanese Language Wiki: Gender Differences in Spoken Japanese [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://japanese.fandom.com/wiki/Gender_Differences_in_Spoken_Japanese (дата звернення: 23.05.2024)

9. Kinsui, Satoshi, Hiroko Yamakido (2015). Role language and character language. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/288872706_Role_Language_and_Character_Language (дата звернення 15.05.2024)
10. Kinsui, Satoshi (2003) Virtual Nihongo: Yakuwarigo no Nazo [Virtual Japanese: The Enigma of Role Language]. (translation) Osaka University Press [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://ir.library.osaka-u.ac.jp/repo/ouka/all/67215/> (дата звернення 15.05.2024)
11. Kinsui, Satoshi. (ed.) (2014) Yakuwarigo Shōjiten [The Concise Dictionary of Role Language]. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.kenkyusha.co.jp/uploads/samplebook/new/76749113.pdf> (дата звернення 20.05.2024)
12. Kinsui, Satoshi. (2000). Yakuwarigo tankyū no teian [A proposal of the Research of the Role Language]. In: Sato, Kiyoji (Ed.), Kokugo Ronkyū vol. 8, Kokugo-shi no Shin-shiten. 311-335. Tokyo: Meiji Shoin.
13. Kinsui, Satoshi. (2017). Gengo: Nihongo-kara mita manga, anime [language: Japanese from the point of view of manga, anime]. [In:] Shōji Yamada [ed.] Manga, anime-de rombun, repōto-o kaku. [writing papers and theses using manga and anime]. 239-262. Kyoto: Mineruva shobō.
14. Kloutvorová, Hana. (2021). First Person Expressions Used by Teenage Girl Characters in Shōjo Manga. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/353607241_First_Person_Expressions_Used_by_Teenage_Girl_Characters_in_Shojo_Manga (дата звернення 25.05.2024)
15. Kloutvorová, Hana. (2020) Teenage girls and female shojo manga characters: Continuity or difference in the use of Japanese socio-person deixis? [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://theses.cz/id/3m3ezv/> (дата звернення 25.05.2024)
16. Kotlarczyk, Magdalena. (2021). Role Language in Translation: A Comparative Character Analysis of Maria Barring in Andrzej Sapkowski's Chrzest Ognia.

- [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://www.researchgate.net/publication/353607159_Role_Language_in_Translation_A_Comparative_Character_Analysis_of_Maria_Barring_in_Andrzej_Sapkowski's_Chrzest_Ognia (дата звернення 25.05.2024)
17. Kurihara, M. (2009) A Study on Women's Language in English and Japanese Societies. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://koara.lib.keio.ac.jp/xoonips/modules/xoonips/detail.php?koara_id=AN10030060-20091218-0015 (дата звернення 25.05.2024)
18. Lippmann, Walter (1922) Public Opinion. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf (дата звернення 15.05.2024)
19. Maria Christina Jørstad. (2018). Localization of Undertale, An American Video Game, Into Japanese. University of Oslo. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-67617> (дата звернення 20.05.2024)
20. MangaDex: Bungou Stray Dogs [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://mangadex.org/title/3fba42cf-2ad6-4c30-a7ab-46cb8149208a/bungou-stray-dogs> (дата звернення: 23.05.2024)
21. Maree, Claire. (2013). Oneēkotobaron. Tokyo: Seidosha.
22. Potts, Christopher. (2007). The Expressive Dimension. Theoretical Linguistics. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.semanticscholar.org/paper/The-expressive-dimension-Potts/92d21c180641df9c5ceb82b07844a922799ff3d5> (дата звернення 25.05.2024)
23. Potts, Christopher & Kawahara, Shigeto. (2012). Japanese Honorifics as Emotive Definite Descriptions. Semantics and Linguistic Theory. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://journals.linguisticsociety.org/proceedings/index.php/SALT/article/view/2917> (дата звернення 25.05.2024)

24. Shimizu, Yoshinori. (2000). *Nihongo Hisshō Kōza* (The Funny Course of Japanese Language) Kodansha.
25. Sreetharan, S. (2017). Japanese Men's Linguistic Stereotypes and Realities. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.semanticscholar.org/paper/Japanese-Men%27s-Linguistic-Stereotypes-and-Realities-Sreetharan/f823106502ff2ddc8ebe2fa39b8f6a69e7164c25> (дата звернения 23.05.2024)
26. Tanaka, A. (1999) *Nihongo no Isō to Isō-sa* [Japanese Registers and Register Variation]. Tokyo: Meiji Shoin.
27. Teshigawara, M., & Kinsui, S. (2012). Modern Japanese “Role Language” (Yakuwarigo): fictionalised orality in Japanese literature and popular culture. *Sociolinguistic Studies*, 5(1), 37-58. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://doi.org/10.1558/sols.v5i1.37> (дата звернения 20.05.2024)
28. TV Tropes: Useful Notes / Japanese Pronouns [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/UsefulNotes/JapanesePronouns> (дата звернения: 23.05.2024)
29. Unser-Schutz, Giancarla. (2015). What text can tell us about male and female characters in shōjo- and shōnen-manga. *East Asian Journal of Popular Culture*. Forthcoming. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://intellectdiscover.com/content/journals/10.1386/eapc.1.1.133_1 (дата звернения 20.05.2024)
30. Unser-Schutz, Giancarla. (2013). Unser-Schutz, Giancarla (2013). The role of language in manga: From the point of view of structure, vocabulary and characters. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/267869468_Unser-Schutz_Giancarla_2013_The_role_of_language_in_manga_From_the_point_of_view_of_structure_vocabulary_and_characters (дата звернения 20.05.2024)

31. Unser-Schutz, Giancarla. (2015). Influential or influenced?: The relationship between genre, gender and language in manga. Gender and Language. Forthcoming. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://journal.equinoxpub.com/GL/article/view/11413> (дата звернения 20.05.2024)
32. Vranic, Anja. (2013). Japanese Women s Language: Identity, gender, and real language use in contrast to language ideology. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-42255> (дата звернения 25.05.2024)
33. 朝霧カフカ 春河 35 (2013). 文豪ストレイドッグス(1) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/> (дата звернения: 20.05.2024)
34. 朝霧カフカ 春河 35 (2013). 文豪ストレイドッグス(2) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/2/> (дата звернения: 20.05.2024)
35. 朝霧カフカ 春河 35 (2013). 文豪ストレイドッグス(3) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/3/> (дата звернения: 20.05.2024)
36. 朝霧カフカ 春河 35 (2014). 文豪ストレイドッグス(4) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/4/> (дата звернения: 20.05.2024)
37. 朝霧カフカ 春河 35 (2014). 文豪ストレイドッグス(5) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/5/> (дата звернения: 20.05.2024)
38. 朝霧カフカ 春河 35 (2014). 文豪ストレイドッグス(6) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/6/> (дата звернения: 20.05.2024)

39. 朝霧カフカ 春河 35 (2018). 文豪ストレイドッグス(15) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/15/> (дата звернення: 23.05.2024)
40. 朝霧カフカ 春河 35 (2018). 文豪ストレイドッグス(16) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/16/> (дата звернення: 23.05.2024)
41. 朝霧カフカ 春河 35 (2019). 文豪ストレイドッグス(17) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/17/> (дата звернення: 23.05.2024)
42. 朝霧カフカ 春河 35 (2020). 文豪ストレイドッグス(20) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/20/> (дата звернення: 23.05.2024)
43. 朝霧カフカ 春河 35 (2021). 文豪ストレイドッグス(21) // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/21/> (дата звернення: 23.05.2024)
44. 朝霧カフカ 春河 35 (2022). 文豪ストレイドッグス 23 // cmoa: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cmoa.jp/title/83357/vol/23/> (дата звернення: 23.05.2024)
45. アニメとマンガの名言サイト: 「文豪ストレイドッグス」中島敦(なかじまあつし)の名言・台詞まとめ [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://animemanga33.com/archives/26216> (дата звернення: 25.05.2024)
46. アニメとマンガの名言サイト: 「文豪ストレイドッグス」太宰治(だざいおさむ)の名言・台詞まとめ [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://animemanga33.com/archives/26214> (дата звернення: 25.05.2024)

47. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」国木田独歩(くにきだどっほ)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26218> (дата звернення: 25.05.2024)
48. アニメとマンガの名言サイト: 江戸川乱歩(えどがわらんぼ)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26220> (дата звернення: 25.05.2024)
49. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」与謝野晶子(よさのあきこ)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26222> (дата звернення: 25.05.2024)
50. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」泉鏡花 & 尾崎紅葉の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26226> (дата звернення: 25.05.2024)
51. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」谷崎潤一郎 & 宮沢賢治の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26228> (дата звернення: 25.05.2024)
52. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」芥川龍之介(あくたがわりゅうのすけ)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26230> (дата звернення: 25.05.2024)
53. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」中原中也(なかはらちゅうや)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26232> (дата звернення: 25.05.2024)

54. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」森鷗外(もりおうがい)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/26234> (дата звернення: 25.05.2024)
55. アニメとマンガの名言サイト:「文豪ストレイドッグス」福地桜痴(ふくちおうち)の名言・台詞まとめ [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <https://animemanga33.com/archives/56627> (дата звернення: 25.05.2024)

Додатки

Додаток А

Додаток Б

Додаток В

Додаток Г

Додаток Г

